Nummer 50 Donderdag 15 December 1932 32ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

GRATIS!

Zij die nog dit jaar als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie f 5.— 's jaars).

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

De kentering van den Tijd en onze Vereeniging.

Let us look to the future, and not to the past....

Heeft men, bij een beschouwing over een onderwerp als dit, waarbij een blik geworpen wordt in de toekomst, zich te onthouden van stellige uitspraken, ook waar deze alleen maar zouden kunnen gelden voor de „naaste" toekomst, met voorspellingen heeft men wat méér grond onder te voeten.

Aan voorspellingen mag men zich te gereeder wagen, omdat in het Verleden het Heden ligt, in het Nu, wat komen zal.

Na den wereldoorlog is een andere geest in het menschdom gevaren; het heeft zich losgemaakt of tracht zich te bevrijden van veel wat voorheen rotsvast stond; andere maatstaven worden aangelegd en nieuwe verhoudingen ontstaan — het is alles welbekend. Met dat al, met die zich als nieuw openbarende, stabiliteit missende, toestanden, leeft men ontegenzeggelijk in een tijd van verwarring, van overgang, van afwachtende uitwerking van wat broeit, kortom in een tijdsgewricht van kentering dat wel eens kortheids- en gemakshalve, genoemd wordt een „wereldommekeer".

Zoo is, in dit verband, wel zeer opvallend de veranderende denkwijze op het stuk van Nationalisme en Internationalisme, als elementen in een nieuwen cultuur-opbouw, eene zich wijzigende opvatting door het Leven opgedrongen en welke met den dag meer baan breekt, gaande in de richting van laatstgenoemde strooming.

De Volkenbond met z'n instellingen, het Internationaal Arbeidsbureau, e.d., — om een enkel voorbeeld te noemen — is daarvan wel een der sprekendste symptomen. Ook het toenemend wereldverkeer, door een rusteloos voortschrijdende techniek, staat — men late de afgesleten zegswijze daar — in het teeken van internationalisme, een vreemd woord om den bestaanden, natuurlijken band, welke de volken vereenigt, aan te duiden.

Dat toenemend verkeer — mede op andere wijze door de radio — is een panacee tegen heerschend wanbegrip en misverstand, opheffend de slagboomen welke de volken scheiden en zienderoogen duidelijk aantoonend dat geen volk meer op zich zelf kan blijven maar dat zij alle passen in één verband. De natuurwet voor den enkeling is dezelfde voor de volken.

In internationalisme — dat steeds meer veld wint — ligt de kiem verscholen van dat Zelfbehoud, dat ook het behoud van anderen is. Daarom, welke hinderpalen die strooming ook worden in den weg gelegd door een opportunistisch misbruik — ten behoeve van economische doeleinden — van de overigens goede en natuurlijke nationale idée, de beletselen zullen op den duur, niet bestand blijken te zijn tegen den druk, welke de economische nooden en behoeften daarop oefenen.

Het is hier de plaats niet, daarop verder door te gaan; het worde aan meer bevoegden overgelaten.

Het bovenstaande moge strekken tot een vingerwijzing naar de plaats, welke onze Vereeniging in deze toekomst-constellatie zal innemen.

De Vereeniging „Oost en West", heeft tot heden toe bewezen een instelling te zijn waarvan het voldoende is dit te zeggen dat, wierd zij morgen opgeheven, overmorgen een nieuwe zou worden opgericht en wel, voor komende tijden, met dezelfde doelstelling, in dezelfde bewoordingen.

De Vereeniging „Oost en West", beoogt het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, door het bevorderen van hunne zedelijke en stoffelijke gemeenschappelijke zoowel als bijzondere belangen.

In deze ruim omschreven doelstelling, in hoofd en bijzin, komt tot uiting de idée van toenadering tusschen millioenen menschen die levende op poolsafstanden van elkander, in geographischen, als in anderen zin, elkanders tegenvoeters zijn.

Met dit doel voor oogen en hetzelve steeds in practijk omzettende, heeft onze Vereeniging in den loop der jaren een kern gevormd van Staatsburgers, in Europa, Oost- en West-Indië, een kern welke, weliswaar, slinkt in deze kenteringsperiode met z'n noodtoestand, maar bij welken kern men zich, in weerwil daarvan, toch nog steeds aansluit, wat zeer opmerkelijk is, met het oog op de levensvatbaarheid der Vereeniging voor de toekomst, een verschijnsel waarop de Algemeen Voorzitter der Vereeniging niet naliet de aandacht te vestigen ter laatstgehoudene Hoofdbestuursvergadering. En, gelet op het doorbreken van het licht dat Noord en Zuid, Oost en West allengs meer van elkander ontvangen en waarvoor de bekende uitspraak van Kipling, ten opzichte dezer laatste hemelstreken, hare beteekenis ziet verbleeken, zal die aansluiting, meer en meer, zich voltrekken, nadat, wat nu nog in wording is, vasteren vorm zal hebben verkregen.

Zoo ligt dan in doel en streven der Vereeniging „Oost en West" een goed van blijvende waarde. Met hare verbindingsgedachte is onze Vereeniging de draagster van een idée welker verwerkelijking gestadig nader komt. Passend, nu en later, in den tijdgeest, hoe veranderlijk ook in menig opzicht, kan de idée worden ingeschoven in het internationaal centrum van waaruit in de toekomst de zaken geleid zullen worden en waarheen de toekomst onmiskenbaar wijst.

Hulp voor de behoeftige Chineesche zeelieden.

Wie kent ze niet die kleine Chineezen, die zich zoo langzamerhand over het geheele land verspreiden en in groote en ook wel kleinere steden op hoeken van tochtige pleinen en straten, waar druk verkeer is, trachten hun gebrande pinda-nootjes, bereid met suiker, — „lekker, lekker" — te verkoopen om daarmede enkele dubbeltjes winst te maken voor hun dagelijksch onderhoud? Beklagenswaardige slachtoffers van de economische crisis, die de wereld teistert! Voor hen was geen werk meer aan boord van de schepen, die uit verre oorden naar onze havenplaatsen kwamen en zoo werd een groot deel van hen *gedwongen* hier te lande achter te blijven in een hun vreemde omgeving. Van nature zijn zij ijverig en bereid tot werken, maar wie geeft hun hier werk, nu duizenden landgenooten werkeloos zijn en van overheidswege gesteund moeten worden? *Niemand* geeft *hun* steun, de overheid niet en evenmin de crisis-comité's, die de handen al vol hebben met het verleenen van hulp aan de tallooze behoeftigen, die van steun dóór de overheid verstoken blijven. Die Chineesjes hebben gelukkig over 't algemeen de sympathie van het publiek, dat deernis heeft met die bescheiden lieden, die niet vragen, maar slechts hun trommeltje met nootjes laten zien in de hoop, dat de voorbijgangers voor een luttel bedrag een pakje „lekker, lekker" zullen koopen. Maar voor dat verkoopen is eene vergunning tot venten noodig en die vergunning wordt lang niet overal verkregen, zoodat de politie wel verplicht is om tegen die stakkers op te treden. Soms wordt wel eens een oogje toegedaan, maar al te toegevend kan de politie ook weer niet zijn: de verordeningen moeten nu eenmaal worden nagekomen, zoodat, nu de winter reeds is ingetreden, een groot aantal van die kleine Oosterlingen bemoeilijkt wordt om in hun uiterst sober bestaan te voorzien. Zij leven in de achterbuurten van onze groote havenplaatsen en in andere plaatsen in krotten van woningen en wachten gelaten, maar angstig af wat de toekomst brengen zal. Ongeveer 2000 van die gestrande zeelieden schijnen er te zijn.

Een lichtpuntje gloort gelukkig voor hen; in de Residentie is de vorige week een voorloopig comité gevormd, — de plaatselijke pers heeft er op ruime schaal bekendheid aan gegeven — dat wil trachten gelden in te zamelen, ten einde aan die stumperds eten, kleeding, nachtleger en een warm onderdak te verschaffen. Wil hier echter afdoende geholpen worden, dan zullen ook op andere plaatsen menschen bereid bevonden moeten worden zich het lot van deze schipbreukelingen aan te trekken, en het beste zou zijn, dat een Centraal Comité voor het geheele land de leiding in handen zou nemen, niet alleen voor den noodzakelijken steun in de eerstkomende weken, maar ook ter beraming van maatregelen om deze arme vreemdelingen zoo spoedig mogelijk te vervoeren naar de plaatsen waar zij thuis hooren.

Onze Vereeniging, die zoo gaarne de banden tusschen Oost en West en Nederland wil versterken, staat uiteraard zeer sympathiek tegenover het streven om hier hulp te bieden; geldelijke steun verleenen is echter voor haar — helaas — niet mogelijk, maar zij is bereid om, waar mogelijk, de helpende hand te bieden, ten einde het mooie doel naderbij te komen.

Het Dagelijksch Bestuur stelt daarom gaarne — in afwachting van de uitvoering van beraamde plannen — zijn post-giro nummer 14574 open tot het in ontvangst nemen van gelden van milddadige landgenooten, dat wat willen afstaan om in den nood van de Chineesche zeelieden eenigermate te voorzien. Belangstellenden kunnen ook hun gaven storten bij het Algemeen Secretariaat der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag. Verantwoording der ontvangen gelden zal t. z. t. volgen in het Koloniaal Weekblad.

Het bestuur hoopt, dat velen en in 't bijzonder de leden van „Oost en West", onder wie er velen zijn, die uit hun Indische jaren meer van nabij bekend zijn met de nijvere en spaarzame Chineesche bevolking in heel den Oost, dezen oproep tot steun niet onbeantwoord zullen laten. Spoedige hulp is gewenscht, onze verkleumde Chineesjes mogen niet ten offer vallen aan kommer en ellende!

HET DAGELIJKSCH BESTUUR.

Herinneringen uit het leven van een Oudgast.

IV.

Een verkeerd begrip omtrent de „echte" rijsttafel. Soberheid eerste eisch. De rijsttafel van den Javaanschen aristocraat. Twaalf rijsttafels tegelijk geserveerd. Kentering. Meer gezonde begrippen omtrent voeding in Indië. De economische en sociale toestand sterk veranderd.

Ik was al verscheidene jaren in Indië en meende nog altijd, zooals de meeste Europeanen, dat Oostersche vorsten en grooten ons, wat de rijsttafel betreft, het voorbeeld gegeven hadden. Ik stelde mij voor, dat zij dag in dag uit smulden van een rijsttafel „à la Palieter". Door toevallige omstandigheden kreeg ik echter een geheel anderen kijk op deze gastronomische aangelegenheid. Er logeerde bij ons — ik loop nu den tijd vooruit — een Regent met zijn Raden-Ajoe, (gemalin) jeugdvriendin van mijn vrouw.

De eerste rijsttafel, die werd opgediend, was, in vergelijking met hetgeen wij gewoon waren onze gasten aan te bieden, zóó eenvoudig, dat ik er bepaald verlegen over was. Ik kon dan ook niet nalaten mijn vrouw na afloop te onderhouden over haar égards tegenover de hooge gasten.

Ze glimlachte en antwoordde: „Je meening berust op een totaal verkeerd begrip van de eischen, die echte Javanen van stand aan een maaltijd stellen, waarbij rijst hoofdgerecht is. Ik spreek nu opzettelijk niet van „rijsttafel". Ik zal straks zorgen, dat de Raden-Ajoe, of de Regent je eens vooral goed inlicht."

Nauwelijks waren we dien middag gezellig om de theetafel vereenigd, of mijn vrouw wendde zich tot onze gasten met de woorden: „Ik heb zoo even een standje van mijn man gehad, omdat ik jelui een rijsttafel heb voorgezet, veel soberder dan wij gewend zijn, en dus onze hooge gasten onwaardig".

De Raden-Ajoe had dolle pret, de Regent lachte fijntjes, zooals vooral Javanen van stand geboren diplomaten als zij zijn, dat kunnen. Een blik van verstandhouding tusschen gasten en gastvrouw was zóóveel zeggend, dat ik dadelijk de juiste conclusie kon trekken: „Die drie begrijpen elkaar volkomen".

„U zou wel anders en beter oordeelen", begon de Regent, „als u in de gelegenheid was geweest het meer intieme familieleven van ons Javanen te leeren kennen. Uw vrouw, in Indië geboren en getogen, is uit den aard der zaak goed op de hoogte. Zij heeft zelfs meermalen aan onze feestmaaltijden aangezeten. Zij weet dus niet alleen, hoe wij de rijsttafel het liefst eten, maar onze smaken stemmen ook geheel en al overeen. Zoo heeft zij ons dus een maaltijd voorgezet, geheel volgens onzen smaak en onze gewoonten. Grooter compliment kan men een gastvrouw zeker niet geven. Ik zou slechts één opmerking kunnen maken: de rijsttafel, die u zoo sober vindt, was voor ons feitelijk nog *te* uitgebreid.

N is op een dwaalspoor gebracht door het ratjetoe, dat veel gegoede Indische families en hoteliers als rijsttafel opdienen en..... met smaak verorberd wordt, tot onze groote verbazing of liever, wij lachen er onder elkaar hartelijk om. Het zijn feitelijk elken dag zes tot twaalf rijsttafels, die tegelijk geserveerd worden. Indien uit den overvloed van gerechten, elk met zijn eigen smaak, nu nog een verstandige keus werd gedaan, zou men alleen moeten afkeuren, dat er steeds drie-vierde onaangeroerd bleef. Maar ze hebben er geen flauw idee van, wat wèl en wat niet bij elkaar past. Ik wil trachten het u nog duidelijker te maken aan de hand van voorbeelden: Indien u ons eens 't genoegen zoudt willen doen gedurende een heele week onze gast te zijn, zou de Raden-Ajoe u vast en zeker elken dag een andere rijsttafel voorzetten. Uw vrouw — ik weet het zeker — zou er van smullen, u zelf stellig denken: „Wat is het hier een kale boel." Die gedachte zou dan enkel en alleen een gevolg zijn van totaal verkeerde voorstellingen. Stel u eens voor: Maandag rijst met één kipgerecht, een gezouten ei, en een paar sambalans, Dinsdag weer rijst, maar nu domineert een ander gerecht met een bijzonderen smaak, laten we zeggen „Ketjab Babie". De pikante toespijsjes passen, wat smaak betreft, natuurlijk bij het hoofdgerecht. Dat zou zoo een heele week doorgaan, elken dag een ander menu. Voeg nu die zeven verschillende rijsttafels, elk met zijn eigen smaak en karakter bij elkaar, dien alles tegelijk op voor Europeanen, die van toeten noch blazen weten, zich van alles bedienen en er een ratjetoe van maken, dan hebt ge de rijsttafel, zooals die bij voorkeur door Westerlingen genuttigd wordt.

Uit den aard der zaak is bij ons aan elk gerecht bij de bereiding de grootste zorg besteed. een kleine vergissing in de keuze der kruiden zou een wansmaak teweeg brengen. Als de kokkie echter genoodzaakt wordt 20 gerechten te bereiden, gaat het met den Franschen slag, zooals jelui zegt; geen enkele smaak domineert, het wordt een rijsttafel, die wij versmaden, al is ze nog zoo overvloedig.

Nu zou u kunnen opmerken, dat wij dan toch een deskundige keus uit den overvloed van gerechten kunnen doen. Volkomen waar! Wij doen dat in zoo'n geval in werkelijkheid ook, maar, zooals ik reeds opmerkte, de fijne, echte smaakjes ontbreken dan wel eens. Wij prefereeren dus verre de „sobere" rijsttafel, zooals uw vrouw die voor ons liet bereiden, boven het allegaartje, dat u hebt leeren kennen.

Zooals de Westerling kan smullen van boerenkool met worst, zonder meer, zoo smullen wij van droog gekookte rijst met één of twee passende gerechten. De wijze van bereiden, de keuze der ingrediënten, geven het cachet. De Westerling denkt er toch ook niet aan bij die boerenkool of aardappelen met doperwtjes, haché, gehakt, kip, ragout, gebakken visch, biefstuk, spiegeleieren enz. te eten, d.w.z. alles tegelijk. Wij zijn dol op rijst en het blijft steeds ons hoofdgerecht, wij versmaden echter de 25 gerechten, die er bij geserveerd worden om tot een z.g.n. „echte" rijsttafel te komen. Die „echte" rijsttafel is voor ons iets belachelijks; de wijze, waarop veel Europeanen er van eten, is geheel in strijd met onze gewoonten. En dus heeft uw vrouw ons op een rijsttafel getrakteerd, die met groote zaakkennis en geheel naar onzen smaak en volgens de Javaansche adat was bereid, een maaltijd, dat zelfs de vorsten van Solo en Djokja zouden roemen....

Ik had niets meer in te brengen. De zaak was mij volkomen duidelijk.

Ik geloof dan ook, dat ik niet te kras is mijn bewering ben geweest, toen ik de echte(?) rijsttafel, zooals die bij gegoede Europeanen en in groote hotels werd opgediend, een gastronomisch wanprodukt noemde.

Toch ben ik er ten volle van overtuigd, dat menig oudgast in deze appreciatie met mij zal verschillen. Ik weet te goed, dat haast alle Europeanen in Indië van de rijsttafel genoten hebben, hoe uitgebreider, hoe meer.

Het meest overtuigend bewijs daarovor heb ik gekregen in het begin van mijn Indische jaren, toen ik mede aanzat met een 20-tal heeren, allen in de kracht van hun leven. Het was in een hotel, bekend als „smulhuis". Daar heerschte elken middag weer een feestelijke stemming aan tafel en de kwantums „diversen" die in de respectieve magen verdwenen, zouden een polderjongen eer aan doen. Een groot bord rijst met 20 gerechten van kip, vleesch, eieren, visch, groenten en sambalans was niets ongewoons.

Ik stel daar echter tegenover, dat de in Indië geboren en getogen Europeanen ten alle tijden de sobere rijsttafel van den gegoeden Javaan geprefereerd hebben.

Reeds in de eerste jaren van deze eeuw kwam er eenige kentering. Van verschillende zijden werd geklaagd over de al te „zware" rijsttafel, die voor de heeren het werken in de middaguren haast onmogelijk maakte. Want lang niet alle Europeanen kunnen in Indië hun siësta houden. Daarvoor wordt er te hard gewerkt. De groote hotels, met hun tijd meegaande, stelden voor de liefhebbers een warme lunch beschikbaar van Europeesche gerechten. Daarvan werd al spoedig veel gebruik gemaakt door het personeel van handelshuizen, dat tot 5 uur 's middags moest doorwerken. Enkele jonggehuwden, pas in Indië, hadden in ons land al kennis gemaakt met de eenvoudige rijsttafel en waren voldoende onderlegd, wat hygiëne en voedingsleer betreffen, om te beseffen, dat het ook en vooral in Indië noodig is soberheid te betrachten. Zij wisselden de rijsttafel af met Europeesch eten en deden het 's avonds, ook al voor het gemak, met een koud souper. Het vond dra navolging.

Ik vermoed dan ook, dat de ouderwetsche rijsttafel à la Palieter, nu heel veel van haar dwazen overvloed zal ingeboet hebben. Zelfs de typisch Indische families met een njonja-besar in sarong en kabaja, die leefde voor haar gasten en verder om juweelen en batiks te verzamelen en te vertoonen, zijn langzamerhand verdwenen. Maar wat het voornaamste is, de totaal veranderde economische en sociale toestanden in de Inlandsche maatschappij, het ontwaakt zelfbewustzijn, hebben een groote verandering noodzakelijk gemaakt in het leven van den Europeaan en zijn verhouding tot de inheemsche bevolking. Het is toch haast ondenkbaar, om een enkel voorbeeld te geven, dat er nog kokkies zullen gevonden worden genegen om tegen een maandloon van 15 à 20 gulden elken dag weer een rijsttafel te bereiden, bestaande uit 20 gerechten, en dan des avonds weer een Europeesch diner, en dat alles in een hoogst primitieve keuken zonder fornuis of kachel. Het was in waarheid een prestatie, die nooit genoeg gewaardeerd is en toch de hoogste bewondering moest wekken. Zulke kokkies moeten nu wel haast legendarische wezens zijn geworden.

Intusschen mag zeker niet beweerd worden, dat zij materieel in slechte conditie verkeerden. Zij wisten zich zelf groote émolument te bezorgen, doordat

zij veel voordeeliger inkochten dan mevrouw. Oneerlijk was dat in haar oog niet. De kip, waarvoor zij 27½ cent betaalde, kan mevrouw niet koopen onder de 35 ct., dus bracht de looze kokkie ook 35 cent in rekening. Van hetgeen er van tafel overbleef voedde zij het heele personeel. Haar 20 à 30 jaar jongere man kreeg de beste boutjes en speelde de groote meneer met het geld. Hij hield er in de kampong enkele liefjes op na en kokkie, het gerimpelde oudje, liep in een oud plunje rond, maar mocht bij haar vriendinnen en kennissen geuren op haar jongen, kranigen man. Zulke verhoudingen zullen er in de Inlandsche wereld nog wel bestaan, want de vrouw, vooral de oude vrouw, is in haar liefdeleven weinig veranderd. De eerste eisch, dien zij aan het leven stelt, is een jonge man.

Maar overigens zijn de Inlanders veel, heel veel veranderd, en de Europeaan was gedwongen zich aan te passen. Hij komt daarenboven met geheel andere levensopvattingen, totaal gewijzigde gevoelens omtrent den „Indonesiër" in Tropenland. De evolutie van de Europeesche bevolking in Indië loopt parallel met die in Europa, en blijft die van den Indonesiër beheerschen.

Een oudgast, die meer dan een halve eeuw geleden op Java voet aan wal zette en nog altijd dien goeden ouden tijd met zijn zorgeloos, gemoedelijk leven betreurt, drukte de veranderingen aldus uit: „Toen wij in Indië op onze eerste standplaats kwamen, brachten de a.s. vrienden ons dadelijk naar de soos. Omstreeks de jaren 1900 informeerden de jongelui het eerst, of er een spaarbank was en nu zoeken zij bij aankomst het eerst naar dancing, tennisveld en showroom voor auto's. Dat „thans" slaat dan natuurlijk op enkele jaren terug, want in dezen tijd van malaise zoeken zij slechts een „bordje rijst", meestal vergeefs."

Ik ben in dit stukje even vooruit geloopen op mijn Indische herinneringen. Mijn eerste rijsttafel met het „fatale hapje" aan boord van de mailboot, bracht er mij onwillekeurig toe. Nu ben ik in mijn verbeelding weer aan boord van de Wilhelmina en ik hoor het melodieuse spel der golven tegen de flanken van het schip, begeleid door het monotoon gestamp uit de machinekamer, het typische gedreun, dat voor mij op elke zeereis een bijzondere bekoring heeft. We zijn dus weer aan boord van de Prinses Wilhelmina, die rustig voortstoomt, den Indischen Oceaan tegemoet.

———

V.

De bekoring van een ouderwetsche mailreis. Het gevaarlijke pad. Bridge hoort bij den nieuwen tijd. In vogelvlucht van Port-Saïd naar Padang. Passagieren. Boekit-Barisan en Apenberg. Heimwee. „Een specialité de la maison". „Brenkes" van kakap en andere lekkernijen. Iets over visscherij. Een maaltje aardappelen in den mailkoffer.

De mailreis had het gewone verloop gehad: gezellig meestal, zonder het aanstellerige gedoe van parvenu's of hooghartige autoriteiten, een enkele maal een kibbelpartijtje over al te rumoerige of bepaald ondeugende kinderen, vooral toen in de Indische Oceaan de dagen wat al te eentonig werden.

Overdag een onschuldig spelletje op het dek, des avonds een kaartje door de oudere heeren, waarbij aspirant-Indiërs met veel esprit de jeu aandachtig toezagen en niet alleen de kracht leerden kennen van de „vork", maar tevens hun eerste schreden zetten op het pad dat leidde naar het zoo gevaarlijke écarté, een dobbelspel, dat destijds in Indië met grooten hartstocht beoefend werd en waarbij op één avond soms burgermans fortuinen werden gewonnen en verloren.

De jeugd amuseerde zich onder leiding van de dames met onschuldige gezelschapsspelletjes. Flirt werd, clandestine, voldoende beoefend, vooral als er „handschoentjes" aan boord waren. Maar over het geheel bestond er iets als een familieband, de passagiers vormden een zestal weken één groot gezin met den commandant als pater familitas.

Wel zijn ook in dit opzicht de toestanden sterk veranderd, zeker niet in het voordeel van de jongeren, sedert de eenvoudige mailbooten zijn gegroeid tot trotsche zeepaleizen, waarin het mondaine leven hoogtij viert te midden van een weelde en comfort, die wedijveren met al hetgeen de beroemdste hotels van de wereld bieden. Het rustige hombre was geheel in overeenstemming met het leven aan boord van de Prinses Wilhelmina, het paste ook in de Indische samenleving; daarvoor in de plaats kwam het hartstochtelijke, opwindende bridge, waaraan nu jong en oud deelneemt. Zoo is zelfs het kaartspel geheel in overeenstemming met den tijdgeest.

Aan Port-Saïd met zijn cosmopolitische bevolking van bedelaars, internationale schurken, gedégenereerde sujetten, gehaaide kooplieden en ontaarde Arabieren was het traditioneele bezoek gebracht tijdens de verschrikkingen van het kolenladen; in het Suezkanaal werden wij herinnerd aan het reizen per trekschuit; de Roode zee had ons een weinig bemoedigend voorproefje gegeven van een tropische hitte — het was einde Juli — Kaap Gardifui had zijn stormen op angstaanjagende wijze op ons losgelaten, Colombo en een stukje van het eiland Ceylon hadden we per „riksja" aanschouwd en daardoor een grootschen indruk gekregen van de tropische natuur met haar rijken en weelderigen plantengroei, en op zekeren morgen ankerde de Wilhelmina op de veelal onstuimige buitenreede van Padang. Dien ochtend was de zee echter rustiger dan ooit, een spiegel gelijk.

Bij het opgaan der zon hadden wij al met het noodige enthousiasme het majestueuze bergland van Sumatra bewonderd, dat langzaam voor ons opdoemde. Bepaald ontroerend was voor mij vanaf de reede de aanblik op de trotsche bergketens, die zich als een wazige massa van zwart-groen boven de kust verhieven en zooveel geheimzinnigs voor het oog verborgen hielden.

Van de stad Padang was vrijwel niets te zien. Zij zou voorloopig voor mij een groot raadsel blijven.

De Emmahaven bestond nog niet; de spoorlijn naar Padang-Pandjang en de Ombilinvelden was, meen ik, geheel getraceerd en een gedeelte reeds in aanleg onder de bekwame leiding van den kort overleden hoofdingenieur IJzerman.

De Wilhelmina lag minstens een half uur varen van de kleine vlakte, waarin de huizen van Padang verscholen waren tusschen trotsch geboomte. Rechts van ons zagen wij vlakbij het eilandje Poelau-Pisang met zijn kleinen vuurtoren, een ijzeren geraamte, waarop een hoed van glas prijkte. Veel verder ter zijde van Padang wees men ons den beroemden Apenberg, een kaap van slechts 100 M. hoogte, uitlooper van het Padangsche gebergte. Een kustlicht op dezen sterk begroeiden berg wijst de schepen, die de Emmahaven in- en uitgaan den weg. Haar naam dankt deze kaap aan een groote kolonie apen, een attractie voor oud en jong. Tuk op lekkernijen, als de apen zijn, verwelkomen zij elk bezoek van menschen of kinderen met luid gejubel, terwijl zij geheel geen vrees toonen.

De meeste passagiers maakten zich gereed voor een bezoek van Padang. In vroolijke stemming vertrokken zij met een stoombarkasje, dat de mail had afgehaald. Ik had wel graag van de partij willen zijn, want als men dagen lang niets anders heeft gezien, dan zee en lucht, verlangt men er naar te gaan „passagieren". Men wil dan zoo graag den vasten grond weer onder de voeten voelen. Bij informatie bleek mij echter, dat het uitstapje vrij duur kwam en daar de Hollandsche zuinigheid nog altijd haar invloed op mij uitoefende, besloot ik mij het genoegen te ontzeggen in de hoop later nog wel eens in de gelegenheid te komen de stad Padang te bezichtigen. Aan het verlangen om te „passagieren", in dit geval de eerste schreden te zetten op Indischen bodem, werd trouwens op andere wijze voldaan.

Een jong ambtenaar, ook „baar", die het geluk had gesmaakt tijdens de reis vader te worden van zijn vijfde kind — zulke groote families werden destijds uitgezonden op een salaris van 175 gld. per maand — stelde in het belang van de kinderen een pic-nic voor naar het eiland Poelau Pisang. Het plan viel in den smaak. Het leek allen een aardige herinnering bij aankomst in Indië de eerste voetstappen te zetten op een klein eilandje slechts bewoond door een lichtwachter. Volgens den administrateur was de vrouw van den lichtwachter bekend om haar hoogst origineele en zeer smakelijke rijsttafel, die zij geregeld voor de pic-nikkende passagiers wist te bereiden. „Spécialité de la maison" was „ajam-assem garem" een kippengerecht, dat zelfs voor de „baren" een délicatesse zou zijn.

De commandant van de Wilhelmina stelde een groote sloep ter onzer beschikking en tegen 11 uur débarkeerden wij bij kalm weer in opgewekte stemming en vol verwachting voor de dingen, die komen zouden, op het vlakke eilandje met een middellijn van ten hoogste 500 M. Ik zal hier niet uitweiden over onze gezellige zwerftochten door het eilandje. de beklimming van den ranken vuurtoren met een verrukkelijk gezicht op den machtigen Boekit Barisan, waarboven hemelhooge vulkaankegels zich verheffen; het pootjesbaden van de vroolijke jeugd in het heldere zeewater; de grappige vertooning van oud en jong bij het ledigen van verkwikkend coswater, zoo uit den dop; onze sentimenteele gevoelens toen we een grooten stoomer zagen passeeren naar Europa, misschien naar Vaderlandsche kusten. Naar het vaderland wellicht! Het ontroerde mij even, ik begon te peinzen: Wat kan het leven toch vreemd loopen. Wie zou gedacht hebben, dat ik na zes weken reizen, in plaats van Padang of Batavia te bezichtigen, aan de vlakke kust van een nietig eilandje zou zitten, starende over den wijden Oceaan met een gevoel van heimwee naar het Vaderland. Gelukkig heeft dat gevoel mijn gedachteleven nooit weer beroerd.

Tegen één uur zaten we voor het huisje van den lichtwachter in een kring gereed voor den aanval op de rijsttafel. Een groote mat, over den grond uitgespreid, diende tegelijk als tafel en zitplaatsen. Wij vonden de situatie natuurlijk allergrappigst en wachtten nieuwsgierig op de ongewone voedering. Om te beginnen was er geen enkel bord, terwijl messen, vorken en lepels ook ontbraken. Alleen lagen er op de mat verscheidene stukjes pisangblad.

„Onze borden", wees de Indische dame, die als tolk en explicatrice dienst deed, „ziet naar mij!" met een paar handige draaibewegingen vormde zij van een stuk pisangblad een wijd peperhuis, dat als bord zou dienen. Terwijl wij druk doende waren het kunststukje na te doen, kwam de lichtwachter aandragen met een groote koekoesan (pyramidevormig mand w.i. de rijst gestompt wordt) geheel gevuld met dampende rijst.

„De hoorn des overvloeds", merkte de jonge Vader op. De vrouw van den lichtwachter droeg een groot blad aan, waarop allerlei gerechten op kleurige schaaltjes en borden van grof aardewerk. Daar was in de eerste de beroemde „specialité de la maison" „ajam asem-garem", door een grappenmaker herdoopt in: „poulet-sellé en tamarinde"; verder kip met een gele, papperige saus; „ajam besenek"; „brenkes" van kakap (een van de fijnste vischsoorten); gezouten eendeneieren, waar de olie uitdruppelde, bewijs van supérieure kwaliteit; „sambal atie", een pikante toespijs van kippenhartjes en levers; „kroepoek", tegenwoordig ook in ons land een lekkernij; komkommers in lange reepen gesneden en „sambal oelik".

De lezer zal zich verwonderen, dat ik na ruim 40 jaar al die mooie namen nog ken, doch ik vond onzen maaltijd in alle opzichten zoo origineel, dat ik, voorgelicht door onze explicatrice en de vriendelijke kookster, alles noteerde in een soort dagboek. Ik wil eerlijk bekennen, dat deze uitstekend toebereide rijsttafel nu een Godenmaal voor mij zou zijn, toen keek ik er met wantrouwen naar. Het fatale hapje op de Wilhelmina werkte nog na. Ik bepaalde mij dan ook wijselijk tot de specialité de la maison. De geroosterde kip met haar hartigen tamarinde-zout-smaak was uitmuntend, de droge rijst kon mij echter ook niet bevallen. Toch weet ik thans vrij zeker, dat het hart van elke rechtgeaarde Indische dame zal opengaan, alleen al bij het lezen van de namen der gerechten, terwijl zij met een bijzondere intonatie in haar stem, gevolgd door een veelbeteekenden smak met haar tongetje het woord „Brènkes" zal uitspreken, temeer als zij daaraan het tooverwoord „Kakap" kan toevoegen.

Van de vele uitmuntende vischsoorten in de Indische zeeën is de kakap dan ook een van de besten. Ik heb deze visch 12 jaar later — ik loop weer even vooruit — gegeten op een diner van de Malangsche Koffieplantersvereeniging tijdens het eerste congres. Een Europeesche kok-kunstenaar had er „Filet de Kakap à la Meunière" van bereid. Zelden in mijn leven heb ik iets zoo verrukkelijks geproefd. Met dat gerecht kan alleen vergeleken worden iets als de beroemde kreeft uit restaurant *Prunier* te

Parijs. Het lag natuurlijk niet uitsluitend aan de kookkunst, maar ook aan de kwaliteit van de visch, die, op welke wijze ook bereid, een delicatesse is. Ik meen dat het Raffles is geweest, die in een van zijn werken over de Indische flora gezegd heeft: „Men zou een reis naar Indië ondernemen alleen om Doerian te eten. (Een vrucht, die Europeanen in den beginne met walging vervult, maar later exquis genoemd wordt). Ik kan me voorstellen, dat een lekkerbek, die het om het geld niet behoeft te laten, een reis naar Java doet alleen om te smullen van „Filet de Kakap à la Meunière".

Merkwaardig is het, dat de kakap in het oostelijk deel van den Archipel niet bekend is. In Oost-Java zijn het geheel andere vischsoorten, die uitmunten b.v. de Tèngiri en Poetian. Het komt mij dan ook voor, dat de zeeën om Java zelfs op verschillende plaatsen andere vischsoorten herbergen. Een feit is het intusschen, dat de Indische zeeën krioelen van supérieure vischsoorten en dat er nog altijd een uitgebreid en rijk vischwater „braak" ligt. Eerst de laatste jaren is, ook van regeeringswege, eenige aandacht geschonken aan de visscherij. Onbegrensde perspectieven openen zich, indien men gebruik kan maken van de moderne koeltechniek en conserve-methodes, mits er niet al te veel tegenwerkende factoren zijn. Wanneer men bedenkt, dat nog altijd voor millioenen guldens gedroogde visch wordt aangevoerd, vooral uit Siam, is het wel duidelijk dat op het gebied der visscherij nog heel veel kan gedaan worden in het belang van land en volk. En aangezien de Inlanders uit zich zelf niet tot verbetering en uitbreiding zullen overgaan, is hiermede ook al weer een sprekend bewijs geleverd, dat zij den Europeaan nog niet kunnen missen. De „los-van-Indië-predikers" kunnen uit zulke voolbeelden leeren, dat zij in andere richting wèl veel voor land en volk kunnen doen.

Na deze korte interruptie keer ik weer terug naar ons landelijk maal op Poelau-Pisang en vermeld nog als curiositeit, dat wij met de vingers, dus zonder lepel of vork, moesten eten. Dat is een kunstverrichting, die eenige oefening vereischt. Vier vingers doen dienst als lepel, de duim maakt een schuifbeweging en werkt de droge rijst in den mond, zonder een korreltje te morsen. Zoo hoort het tenminste, maar het lukte mij niet, en het is mij later ook nooit gelukt. Ik zou nu verder met een enkel woord kunnen vertellen, hoe wij dien middag geheel voldaan terugkeerden naar de Wilhelmina, doch dan zou ik er mij te makkelijk afmaken, want wij brachten het dien dag zoo ver niet. Toen de sloep trachtte aan te leggen om ons af te halen, was de zee zóó onstuimig geworden, dat de dames met al die kinderen den overtocht niet durfden wagen. De matrozen voeren onverrichter zake terug en wij zouden zeker genoodzaakt zijn geweest op het eiland te kampeeren, indien de commandant van een Gouvernementsstoomer „De Valk", ons niet ter hulp was gekomen. Zijn boot lag daartoe heel gunstig. Toch was de overtocht geen pretje, want er viel urenlang een tropische regen en de storm raasde geducht. We kwamen echter behouden aan boord, waar een joviale commandant ons hartelijk en gastvrij ontving. Den volgenden morgen bracht de eerste stuurman van „De Valk", nadat reeds seinen gewisseld waren met de Wilhelmina, ons bij mooi weer terug. Met een hoera'tje werden we door de vrienden ontvangen en de eerste officier van „De Valk" kreeg voor zijn commandant eenige Hollandsche lekkernijen mee w.o. een paar vaatjes haring en... een mandje aardappelen.

In dien tijd — ik wil dit tenslotte nog even vermelden, at men in Indië een gedégenereerde aardappelsoort. Men had nog niet ervaren, dat de aardappelen in Indië alleen dan een puik product geven als men gereg,eld pooters uit Europa laat komen. Vijftien jaar later waren de toestanden reeds zoodanig gewijzigd, dat men op Java volop uitstekende aardappelen en allerlei groenten kon teelen, tot groot voordeel van de bewoners der bergstreken, die er nu een bestaan in vinden. Ik kan niet nalaten in aansluiting aan dit aardappelpraatje even te verklappen, dat een jong gehuwd ambtenaar, die nu nog een prachtbetrekking in Indië bekleedt, zóó weinig van Indië wist, toen hij uitgezonden werd, dat hij zijn jong vrouwtje o.m. liet inpakken: Een maaltje aardappelen, een paar worsten een stuk ham, enz. Dat was een geruststelling voor de eerste dagen, als zij op een binnenplaats wellicht niets konden koopen.

Toen zij op hun eerste standplaats hun koffers uitpakten en aan de provisie toe waren, vonden zij alles dusdanig bedorven, dat de lucht ondragelijk was.

Zouden er nu nog zulke groenen naar Indië gaan?

(Wordt vervolgd.)

De bestuursregeling onzer Amerikaansche gebiedsdeelen

door

W. R. MENKMAN.

Wederom heeft de Tweede Kamer (in het Voorl. Verslag op hoofdst. XI der staatsbegrooting) ongeduld aan den dag gelegd met betrekking tot het tot stand komen der nieuwe regeeringsreglementen voor Suriname en Curaçao en voor dat ongedeeld bestaat wel grond. Niet dat er voor de beide genoemde gewesten — of voor Nederland — bij een spoedige herziening der regeeringsreglementen van 1865 levensbelangen zouden betrokken zijn — noch de Surinaamsche, noch de Curaçaosche problemen houden ook maar in eenigszins belangrijke mate verband met de bestuursinrichting — doch wanneer de grondwetswijziging van 1922 die herziening noodig heeft gemaakt, dan wordt het na tien jaren toch wel tijd haar eindelijk ter hand te nemen.

Toen in 1865 het beleid der regeering van Suriname en Curaçao voor het eerst bij de wet werd geregeld, heeft de wetgever zich op het standpunt gesteld dat twee afzonderlijke reglementen noodig waren en ook nu weder zijn twee afzonderlijke reglementen in voorbereiding; de positie onzer elf provincies evenwel is geregeld bij één en dezelfde wet en met onze ruim duizend gemeenten — met van enkele honderden tot drie kwart miljoen inwoners — is het niet anders gesteld. Hoewel Suriname niet veel meer inwoners heeft dan Utrecht en Curaçao niet veel meer dan Nijmegen, zou het toch niet opgaan onze beide Amerikaansche gewesten met Nederlandsche gemeenten te vergelijken; ze te beschouwen echter als overzeesche provincies van het Rijk, inplaats van, zooals thans geschiedt, ze met Nederlandsch-Indië op één lijn te stellen, zou de werkelijkheid wel benaderen.

Tot dusver bestaat er een markant verschil tusschen de wijze waarop in Suriname en die waarop in Curaçao de bevolking deelneemt aan de wetgeving en aan de controle op de geldmiddelen, maar alles wijst er op dat dit verschil bij de komende herziening zal worden ingekrompen — of geheel uitgewischt — en dan zal er nog minder reden zijn dan te voren voor een dualistische regeling.

In 1815 regelde de Koning voor Suriname het beleid der regeering, het justitiewezen, den landbouw en de scheepvaart, voor Curaçao het beleid der regeering, het justitiewezen, den handel en de scheepvaart; tegenwoordig bevat ieder regeeringsreglement een hoofdstukje van vier artikeltjes over de volksvlijt en de tekst is in de beide reglementen woordelijk dezelfde. De economische structuur der beide gewesten is trouwens — onafhankelijk van het regeeringsbeleid — aan verandering onderhevig; Suriname is nog altijd landbouwgewest, terwijl in Curaçao industrie en scheepvaart op den voorgrond staan, maar niet langer dan twintig jaar geleden had Suriname een fabriekswezen, belangrijker dan dat van het Curaçao van destijds en in zekeren zin beteekende de toenmalige Surinaamsche scheepvaart meer dan de toenmalige Curaçaosche. Niemand zal dan ook in den tegenwoordigen tijd uit het feit dat de bestaansbronnen in de beide gewesten ongelijk zijn, concludeeren tot de noodzakelijkheid van twee afzonderlijke regeeringsreglementen.

Het moge op zich zelf van weinig belang lijken of Suriname en Curaçao ieder een eigen, dan wel één gemeenschappelijk regeeringsreglement hebben, zoo zou toch éénheid — bedoeld wordt eenheid van regeling, geen terugkeer tot de bestuurlijke eenheid van 1828 — de grondslag kunnen zijn voor een verdere ineenschakeling op wetgevend gebied. Naast de mogelijkheid dat in Suriname en Curaçao het burgerlijke, het handels-, het strafrecht enz. principieel gaan afwijken van het overeenkomstige moederlandsche recht, bestaat thans bovendien nog de kans dat het eene gewest in dit opzicht verder bij het moederland achterblijft dan het andere.

Bij de grondwetswijziging van 1922 werden voor de Nederlandsche overzeesche gebiedsdeelen de namen gekozen van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao. Of het niet even goed — of beter — zou zijn geweest den ouderen naam Nederlandsch-Guiana in eere te herstellen — zie art. 1 van het Surinaamsche regeeringsreglement van 1865 — kan hier in het midden worden gelaten; door voor ons gebied in de Caraïbische Zee den naam Curaçao te kiezen evenwel — of liever dien naam te handhaven, zie art. 1 van het Curaçaosche regeeringsreglement van 1865 — heeft de wetgever constitutioneel vastgesteld dat de Nederlandsche Beneden- en Bovenwindsche Eilanden — of de Nederlandsche Antillen — één gouvernement behooren te vormen en het is de vraag of dit juist was. De strooming onder de bevolking der Bovenwindsche Eilanden tegen het bestuurd worden van af Curaçao, dagteekent toch zeker van vóór 1922 en, of die strooming veel of weinig te beteekenen heeft, de practische bezwaren tegen de bestuurlijke eenheid zijn bekend genoeg; men zal ze bij de komende behandeling van het Curaçaosche regeeringsreglement niet kunnen negeeren, evenmin als de consequenties voor de Nederlandsche schatkist, welke zouden voortvloeien uit een scheiding der geldmiddelen van Beneden- en Bovenwindsche Eilanden. Zoekt men naar een pendant der positie onzer Bovenwindsche Eilanden ten opzichte van Curaçao, dan vindt men alleen de Britsche Turks and Caico's Islands, in hun betrekking tot Ja-

maica. De genoemde Bahamas liggen ongeveer even ver van Kingston als van Nassau — de vroegere zetel van het hoogste gezag — en ook ongeveer even ver als St. Maarten van Curaçao ligt, maar daarbij houdt de overeenkomst op. De Turks- en Caicoseilanden, met hun Commissioner en — benoemde — Legislative Board, genieten meer zelfstandigheid dan onze Bovenwindsche Eilanden, met hun Gezaghebber en — gekozen — Landraden. In het eene geval een Gouverneur van Jamaica als een soort hoogste instantie, in het andere het Curaçaosche Gouvernement en de Curaçaosche Raad als centrale organen.

Onze Grondwet voorziet thans dat ieder overzeesch gewest een vertegenwoordigend lichaam heeft en het ligt in de rede dat Curaçao, evenals Suriname, een gekozen vertegenwoordiging krijgt; volgens de laatste opgave had Curaçao ruim 15000 aangeslagenen in de inkomstenbelasting, met een gezamenlijk belastbaar inkomen van ruim 43 miljoen, terwijl Suriname, met een tweemaal zoo groote bevolking en een lager minimum belastbaar inkomen, nog geen 9000 aangeslagenen telde, met in totaal nog geen 13 miljoen inkomen.

Wel vult de — benoemde — Curaçaosche Raad z.g. zich zelf aan — wat als een soort zelfbeschikkingsrecht zou kunnen gelden — maar alleen reeds het feit dat den laatsten tijd eenige malen benoemingen hebben plaats gehad buiten de voordracht — of de rangorde der voordracht niet in acht is genomen — bewijst voldoende dat het coöptatiesysteem maar een poover substituut is voor het kiesrecht.

Dat de Curaçaosche bevolking in haar geheel minder „rijp" zou zijn voor het kiesrecht dan de Surinaamsche — met haar groote contingent boschnegers, indianen, Britschindische en Javaansche immigranten — zou moeilijk kunnen worden volgehouden; er zijn voldoende aanwijzingen dat er in Curaçao, bij wat men de middenklasse zou kunnen noemen, meer belangstelling bestaat voor de publieke zaak dan vroeger wel werd aangenomen. Men vraagt zich dan ook af waarom Curaçao eerst den overgangstoestand zou moeten door maken — welke Suriname nu reeds ruim dertig jaar achter den rug heeft — van een volksvertegenwoordiging, gedeeltelijk bestaande uit gekozen, gedeeltelijk uit benoemde leden. Om tegemoet te komen aan deze beperktheid der gewestelijke zeggenschap, schijnt men er in Nederland aan te hebben gedacht, desnoods reeds bij een jaarlijksch inkomen van 500 gulden kiesbevoegdheid te verleenen; dat men het daarmede in Curaçao niet eens was — zie bijlage No. 1 bij de notulen van den Kol. Raad d.d. 28 April j.l. — ligt wel zeer voor de hand. De Raad voelde meer voor het tegenwoordige minimum belastbaar inkomen van 900 gulden, als welstandscriterium; in Suriname n.b. vangt thans de belastingplichtigheid reeds aan bij een inkomen van 500 gulden, de kiesbevoegdheid echter pas bij een inkomen van 1400 gulden. Het is te hopen dat onze Staten-Generaal zich ter dege rekenschap zullen geven van den aard der belangen waarom het hier gaat.

De geïsoleerde positie der Bovenwindsche Eilanden lijkt met betrekking tot het kiesrechtvraagstuk een vrijwel onoplosbare moeilijkheid. De bevolking aldaar heeft weinig gemeenschap met die der Benedenwindsche en hoe eerstgenoemde zich op Curaçao zal moeten laten vertegenwoordigen, is tot dusver niet duidelijk geworden. Thans verkiest men, buiten het eiland Curaçao, eigen Landraden, volgens kiesreglementen welke niet bij de wet, maar bij Curaçaosche verordening zijn vastgesteld. Het is voorgekomen — ook op Aruba en Bonaire — dat bij landraadsverkiezingen niet alleen slechts één stem werd uitgebracht, maar ook slechts één stembiljet was uitgereikt, wat veel van een grap wegheeft, doch niet meer bewijst dan dat het tegenwoordige regiem niet de politieke belangstelling vermag wakker te houden; de kiezers — ± 45 op St. Eustatius en circa 100 op elk der eilanden St. Maarten en Saba — achten het thans blijkbaar niet de moeite waard een stembiljet te gaan afhalen en Mr. Weitjens constateerde in de W.-I. Gids van September '31, dat op de Bovenwindsche Eilanden de Raden van Politie — samengesteld uit de door den Gouverneur benoemde Gezaghebbers en de Landraden — zich de laatste jaren van vrijwel alle bemoeienis met bestuursaangelegenheden onthouden.

De gezamenlijke Nederlandsche bevolking der drie eilandjes boven den wind was volgens de laatste opgave ingekrompen tot nog geen 4800 zielen; veel meer dan de helft der Nederlandsche gemeenten evenwel heeft nog minder inwoners. Kon de Bovenwindsche bevolking een eigen vertegenwoordiging kiezen, op basis van het Surinaamsche censuskiesrecht, dan zou zij een kiezerscorps opleveren van circa 80 personen, wel niet veel, maar toch niet zooveel minder dan de allerkleinste gemeente in het moederland — dank zij algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen — kan aanwijzen.

Het loont de moeite de tegenwoordige regeling van het binnenlandsch bestuur in Suriname en in Curaçao met elkander te vergelijken. Men zou, op grond van de geographische gesteldheid, geneigd zijn in den Surinaamschen Districts-Commissaris eenvoudig te zien den eerstaanwezend ambtenaar in een bepaald district, in den Curaçaoschen Gezaghebber echter meer het plaatselijk bestuurshoofd op een der andere eilanden dan dat waarop de Gouverneur zijn zetel heeft, een soort Lieutenant Governor dus, zooals sommige gezaghebbers — nog niet zoo lang geleden — zich in Engelsche vertalingen van officieele stukken wel eens noemden. De bestaande bepalingen zijn in zooverre met dit verschil in positie in overeenstemming, dat de d.c. genoemd wordt een ambtenaar die aan het hoofd staat van „een of meer districten", de gzh. echter de functionaris die een of meer eilanden „bestuurt". Hierbij echter — en bij de drie overige artikelen van het 5e hoofdstuk van het Curaçaosche regeeringsregl. — houden de meerdere belangrijkheid en de grootere zelfstandigheid van het gezaghebbersambt feitelijk op. De positie van den gezaghebber wordt verder geregeld bij Beschikking van den Gouverneur; in het eerste artikel der vigueerende instructie wordt eenmaal gesproken over het eiland dat onder zijn „bestuur" en eenmaal over het ressort dat onder zijn „beheer" staat. In het Surinaamsche regeeringsreglement vinden wij slechts één artikel dat over het binnenlandsch bestuur handelt; het spreekt van districten, gemeenten en waterschappen, maar noemt den commissaris niet. De organisatie van het districtsbestuur evenwel is geregeld bij K. B., het reglement op het districtsbeheer is vastgesteld bij Verordening en ook de instructie van den d. c. — in haar tegenwoordigen vorm — is met medewerking der Kol. Staten tot stand gekomen. Van den g.z.h. werd vroeger geëischt (eedsformulier) dat hij „de welvaart" van zijn eiland in het bijzonder zou „bevorderen", thans zweert hij — evenals de Sur. d. c. — dat hij „het welzijn" van zijn ressort in het bijzonder zal „behartigen".

Bij de komende herziening der regeeringsreglementen zal, met betrekking tot de aangelegenheden van binnenlandsch bestuur, het bestuur der Bovenwindsche Eilanden het belangrijkste onderwerp zijn dat ter sprake zal komen. Hoe onbevredigend de tegenwoordige toestand is, werd in het hiervóór reeds geciteerde artikel in de W.-I. Gids uiteengezet.

Een toestand welke onze Staten-Generaal niet zullen mogen bestendigen, is deze dat een Surinaamsche of Curaçaosche begrooting — behoudens vernietiging door de Kroon — definitief ter plaatse wordt vastgesteld, zoo vaak er geen rijksbijdrage wordt gevraagd tot aanvulling der gewestelijke geldmiddelen. Dat de begrooting steeds bij de wet wordt vastgesteld, lijkt een rijksbelang; de Volksvertegenwoordiging h. t. l. behoort in de financieele aangelegenheden der Amerikaansche gebiedsdeelen het laatste woord te hebben. Het is intusschen wel eigenaardig dat nog maar kort geleden de Kamers door de wet op de Curaçaosche kasvoorschotten aan te nemen, er zelf toe hebben medegewerkt, dat begrootingen door middel van bij het moederland opgenomen leeningen sluitend worden gemaakt en dus niet bij de wet behoeven te worden vastgesteld.

Een andere regeling welke voor herziening in aanmerking komt, is die der z.g. rijksuitgaven; het is niet billijk dat gewone bestuurs- en veiligheidsuitgaven van overzeesche gewesten buiten strikte noodzaak ten laste der staatsbegrooting komen. Wat de militaire uitgaven betreft valt op te merken dat ten aanzien van onze gebieden in Amerika allang niet meer aan een buitenlandschen vijand wordt gedacht en althans de landmacht aldaar tot taak heeft de rechtsorde te helpen handhaven. De gebeurtenis op Curaçao van 8 Juni 1929 heeft hierin geen verandering gebracht; van een aanranding van buitenaf was daarbij geen sprake, ook al hebben destijds de allereerste berichten van daarginds — volmaakt ten onrechte — dien indruk gewekt. Het gevaar is niet denkbeeldig dat men zal trachten de eigen kosten voor de politie laag te houden, erop rekenende bij ernstige ordeverstoring toch altijd het door het moederland betaalde garnizoen achter de hand te hebben; nog maar kort geleden werd op Curaçao — nog wel van de zijde van het Bestuur — de als een absurditeit klinkende stelling verkondigd, dat optreden ingeval van „relletjes" niet geacht zou moeten worden tot de taak der Politie te behooren (notulen Kol. Raad 28 April '31).

Het feit dat Suriname zelfs nog niet de overige huishoudelijke uitgaven ten volle uit eigen middelen kan bestrijden, speelt natuurlijk geen rol; onder welke en onder hoeveel hoofden hetgeen dit gewest aan het moederland kost op de staatsbegrooting wordt gebracht, maakt geen verschil.

Nogmaals, de toestand van Suriname en Curaçao roept niet in de eerste plaats om herziening der regeeringsreglementen; wordt die herziening evenwel ter hand genomen, dat zij dan moge worden dienstbaar gemaakt aan de versterking der rijksgedachte.

Amsterdam, November 1932.

Van Week tot Week.

Van Maandag 5 tot Zondag 11 December.

Op initiatief van den gouv. van W.-Java, is een locaal comité gevormd tot viering van de herdenking van den geboortedag van Prins Willem van Oranje.

De vice-president v. h. Hooggerechtshof, mr. J. K. Onnen, is met ingang van 1 Februari 1933 benoemd tot president van het Hooggerechtshof, als opvolger van mr. Y. Dermout.

*Eerlang zal een ontwerp-ordonnantie den Volks*raad bereiken om de wettelijke bepalingen van het arbeidscontract mede van toepassing te verklaren voor alle Inlandsche en Chineesche werknemers met een salarieering van meer dan f 4 per dag.

In de conclusies van de com. v. georg. overleg wordt o.a. ernstig bezwaar gemaakt tegen den korten tijd van voorbereiding en de onvoldoende verstrekking van inlichtingen. Suggesties worden gegeven om de bezuiniging van f 21.000.000 op de ambtenaren op andere wijze te vinden. Stopzetting van de verhoogingen wordt onvoorwaardelijk afgewezen. Zes leden achten de korting van 5 pct. onaanvaardbaar.

De meerderheid van de commissie verzoekt den maatregel ten aanzien van de hulpkrachten opnieuw te behandelen, daar deze een definitieve salarisherziening beteekent. Gemeend wordt, dat op den post „Ambtstoelagen" vooral van Europeesche hoofdambtenaren meer kan worden gekort. Unaniem acht de commissie hulp aan groote gezinnen juist. Zij verzoekt verder omzetting van de proportioneele korting in een korting naar draagkracht in studie te nemen en, op één lid na, de maatregelen genoemd in de bekende missive der regeering, achterwege te laten, aangezien tegen elk daarvan bezwaren rijzen.

*De Verkeerscom. heeft de nota-De Iongh behan*deld, welke geen medestanders vond. Besloten werd niet te wachten tot de zelfstandigmaking van de bedrijven, doch een eindnota naar de regeering te zenden met een voorstel tot oprichting van een Verkeersdep. en de oplossing daarin van het dep. der B.O.W.

Het Kant. v. Japansche Zaken is opgeheven. De werkzaamheden zullen worden overgenomen door een dienst van Chineesche Zaken en Oost-Aziatische aangelegenheden.

De kap. Van Goor is aangewezen om de commissie van georganiseerd overleg van voorlichting te dienen inzake specifieke salariskwesties bij het leger.

Bij besluit van den legercommandant wordt het vierde escadron cavalerie te Salatiga eveneens per 10 December het derde escadron cavalerie, gelegen te Soerakarta en Djogjakarta, opgeheven.

De regeering heeft een uitnoodiging ontvangen om deel te nemen aan de te Pretoria te houden tentoonstelling en overwogen dr. Mansvelt, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek daarheen te zenden.

De berichten omtrent de veiligheid in de stad en op het land, maken den indruk van een vrij algemeene verhooging der criminaliteit, zich uitend vooral in rampokpartijen.

De Econ. Com. overweegt contingenteering van den invoer van speciale artikelen, uitsluitend ter bescherming van de Ned.-Ind. industrie. In de eerste plaats zouden daarvoor in aanmerking komen verf, bier en zeep, die thans, tegen de eigen industrie moordende prijzen in groote hoeveelheden door Japan worden ingevoerd.

*Te Batavia zijn besprekingen gevoerd over de ont*werpregeling, waarbij de contributie aan de proefstations voor alle ondernemingen verplichtend wordt gesteld. De regeling zal eventueel gelden voor Java, Zuid- en West-Sumatra.

*Naar verluidt zal Ned.-Indië in April 1933 wor*den bezocht door een show-boot uit Australië,

waartoe de Nieuw Holland van de K.P.M. is gecharterd, als een drijvende expositie van producten van Australië. Talrijke handelsvertegenwoordigers gaan mee. Men vraagt zich af wat Nederland zal doen om zijn Indische markt te behouden.

Het verloop en den stand der groote economische-politieke vraagstukken kan als volgt kort saamgevat worden:

Omtrent de *theerestrictie* en *-export-regelingen* werd bekend gemaakt, dat overeenstemming bereikt werd tusschen de vertegenwoordigers der Britsche en Ned.-Ind. belanghebbenden. De overeengekomen maatregelen moeten nu door de afzonderlijke theeplantages aangenomen worden. Slechts wanneer een bepaald aantal eigenaren van plantages zich ten gunste van deze regeling heeft uitgesproken, zullen deze bepalingen aan de regeering worden gezonden, om ze te doen bekrachtigen. De eerste stap, d.w.z. het ter goedkeuring aan de vertegenwoordigers der deelnemende landen voorleggen van de bepalingen is reeds gedaan.

Omtrent het *aardolie-vraagstuk* verluidt dat op de Int. petroleumconferentie te Parijs eveneens overeenstemming zou zijn verkregen. Het contract, zooals het eenige maanden geleden is opgesteld, kan thans definitief in werking treden. De groote onrust tengevolge van de overproductie zou thans verdwijnen en men kon veilig aannemen, dat als resultaat dezer conferentie beschouwd mag worden een consolidatie van den toestand in Europa.

Wat tenslotte het voor Ned.-Ind. zoo vitaal belangrijke *suikervraagstuk* betreft, diene, dat, de ontwerpordonnantie door het C. v. G. behandeld is en den 14den dezer in een buitengewone zitting van den Volksraad overwogen zal worden, nadat het door de betrokken commissie daarvoor voorbereid zal zijn. Het meest ingrijpende artikel van de ingediende ontwerpen is wel art. 3 bepalende, dat eigendomsoverdracht van verbandsuiker anders dan ingevolge afroep der vereeniging of krachtens overeenkomst door haar gesanctioneerd, verboden is, welk verbod echter niet geldt voor eigendomsoverdracht van verbandsuiker tusschen leden der vereeniging, de N.I.V.A.S., onderling, waarvan alle producenten lid moeten zijn. Prof. J. v. Gelderen hoopt 4 Jan. a.s. en de voorzitter der B.E.N.I.S.O., mr. Jongejan ultimo dezer naar Nederland terug te keeren. Beider vertrek is echter afhankelijk van den afloop van de behandeling van de suikerontwerpen door den Volksraad.

*De statuten van de Nivas bevatten o.m. een afzon*derlijk hoofdstuk inzake het suikercrisisfonds, luidende: zoo spoedig mogelijk na het tot standkomen van de vereeniging wordt een suikercrisisfonds gevormd, welks gelden zullen worden aangewend ten behoeve van een zooveel mogelijk uniform toe te passen regeling van onderstand aan daarvoor redelijkerwijze in aanmerking komend personeel van leden der vereeniging, dat sinds 1 Januari 1931 werkloos is geworden.

*Men meldt, dat als gevolg van de crisis-omstandig*heden tot dusverre ongeveer 60.000 H.A. grond aan concessies en erfpachten zijn teruggegeven.

Machtiging is verleend tot het bouwen van een radiozendstation te Dajeuhkolot bij Bandoeng, waarvan de kosten worden begroot op f 109.300.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Wereld-vereeniging voor Volkskunsten.

Zooals de trouwe lezers van ons „Koloniaal Weekblad" zich zullen herinneren, werd eenige jaren geleden eene internationale Vereeniging opgericht ter behartiging der volkskunsten en het eerste congres desbetreffende te Praag gehouden, onder medewerking van een dertigtal landen.

Ook Nederland was daarbij toen officieel vertegenwoordigd, niet alleen wat het rijk in Europa, maar tevens wat Indië betreft. Als Regeerings-gedelegeerden voor laatstgenoemd deel waren benoemd de heeren *P. A. J. Moojen* (later gekozen tot voorzitter der Indische Afdeeling); *Dr. F. D. K. Bosch* (chef van den „Oudheidkundigen Dienst" in Ned.-Indië; *R. M. Noto Soeroto en Douairière Jhr. O. J. B. Beresteyn*, geboren *Tromp*, terwijl als Algemeen Voorzitter *Prof. Dr. Jos. Schrijnen* was aangewezen. Later hebben zich nog tot de Ind. Afdeeling aangesloten de heeren: *Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan* en de heer *L. D. Petit* terwijl onlangs ook tot *Pater Geurtjens* door den voorzitter het verzoek is gericht: zich bij dit Comité te willen aansluiten.

Het tweede congres van de C. I. A. P. (*Commission Internationale des Arts Populaires*) vond plaats te Brussel, tijdens de Koloniale Wereld-tentoonstelling van Antwerpen en Luik, en dit jaar zou j.l. Augustus het derde congres gehouden zijn te Oslo, als de financieele toestand der verschillende daarbij aangesloten landen niet zóó achteruitgaande was, dat de reiskosten naar Noorwegen voor de meeste afgevaardigden een onoverkomelijk bezwaar bleek.

Dat congres moest daarom worden uitgesteld, doch nu werd onlangs besloten tot het houden eener Algemeene Vergadering te Parijs op 9 en 10 Januari 1933 in het Bureau van het „Instituut tot Internationale Samenwerking". Het program der werkzaamheden luidt:

Maandag 9 Januari 10 uur v.m.: Samenkomst van het Bestuur.

Twee uur n.m. wetenschappelijke behandeling van het belangrijke vraagstuk:

De Benutting der Volkskunsten voor den vrijen tijd van den arbeider.

Dit punt was reeds te Antwerpen aan de orde naar aanleiding van rapporten, uitgebracht door Italiaansche afgevaardigden, waaruit bleek, dat in Italië reeds een uitgebreide organisatie bestaat in deze richting, waaronder niemand minder dan *Mussolini* krachtig, en met zijn succes, zijn schouders heeft gezet.

Later is, op verzoek van het Internationaal Arbeids-bureau te Parijs, door de C. I. A. P. besloten al hare landelijke afdeelingen een grondig onderzoek te doen instellen naar deze aangelegenheid en de desbetreffende rapporten dan aan het Bureau in te zenden, ter behandeling op de eerstvolgende samenkomst.

Naar wij vernemen, is ook door den heer Moojen een uitvoerig rapport ingezonden geworden, echter meer handelend over de behartiging der volkskunst in het algemeen, hetgeen een zeker niet minder belangrijke kwestie is, te meer daar ook op de gehouden congressen, zooals ook in deze rubriek van ons weekblad reeds eerder werd betoogd, de uitsluitend intellectueel- wetenschappelijke (daarom de meest materialistische) zijde der volkskunsten, b.v. als historisch materiaal voor ethnografische Musea — de graven der volkskunsten — al te veel op den voorgrond dreigde te worden geschoven, tegenover de toch minstens even gewichtige kanten er van, op ideëel-praktischen bodem, in het geestelijk-cultureel belang, zoowel van het individu, als van de maatschappij, die hierin nu juist het meest behoefte heeft.

Ook dit punt dient op de a.s. Algemeene vergadering in Parijs, ernstig onder de oogen te worden gezien. Hierover dus later meer.

In den oproep tot de voorzitters der landelijke Comité's gericht, luidde de toelichting:

> „Une enquête a été menée par l'Institut de Coopération Intellectuelle, à la demande du Bureau International du Travail, aux fins de savoir si les arts populaires pouvaient être utilisés dans l'organisation des loisirs de l'ouvrier.
>
> De nombreuses réponses à cette enquête sont parvenues à l'Institut. Un rapport vous sera présenté à ce sujet, qui résumera les points de vue exprimés.
>
> Le Bureau a pensé qu'il était utile qu'une discussion générale fût ouverte au cours de la session plénière. Cette discussion s'efforcerait surtout de préciser si l'utilisation des arts populaires dans les loisirs de l'ouvrier est utile et souhaitable, si elle aurait pour conséquence d'enrichir l'étude des manifestations de l'art populaire et si elle ne risque pas de les dénaturer.
>
> Vous voudrez bien préparer, au sein de votre Comité National, la discussion ainsi envisagée. Le point de vue adopté pourrait être résumé en une brève note préalable que votre Comité ferait parvenir au Secrétariat général de la C. I. A. P. avant le 15 décembre 1932.

Het program vervolgende:

Dinsdag 10 Januari 10 uur v.m. Tweede zitting der Algemeene Vergadering, gewijd aan de volgende punten:

1e. De actie der nationale comité's ter voorbereiding van de reeds te Praag beraamde wereldtentoonstelling van volkskunsten te Bern.

2e. Oprichting van een centrum tot bevordering van Volksmuziek en -dans.

3e. Cartographie van de Folklore.

4e. Uitgave van een Jaarboek over Volkskunst.

Ten 3 ure n.m. zal de derde Algemeene zitting gewijd worden aan administratieve belangen, te weten:

I. Verslag van den Algemeen Voorzitter (Dr. Lehmann) betreffende het werk der Vereeniging sedert de laatste samenkomst in 1980.

II. Toelating van nieuwe landelijke comité's, die daartoe aanvraag deden.

III. Verkiezing van voorzitter en de helft der leden van het Algemeen Bestuur.

IV. Rondvraag.

Zooals men ziet dus een zeer belangrijk program.

Wat de a.s. tentoonstelling te Bern betreft, deelde de heer Moojen ons mede, dat hij de beschikking gekregen heeft over het Menangkabausche Adat-huis, dat zoowel ter tentoonstelling te Vincennes als in het Westbroekpark te Scheveningen, veler bewondering opwekte.

Voorwaar dus een goed begin voor de Nederl.-Indische afdeeling. Hopelijk zullen niet al te veel financieele moeilijkheden deze nuttige tentoonstelling in den weg staan, zoodat ze niet op den langen baan zal behoeven te worden geschoven.

Wij herhalen: vooral de bevordering van de praktisch-ideëele zijde van het Volkskunstvraagstuk is in deze tijden van overgroot belang voor alle volken der aarde. En dit belang wordt door ons Westersch geslacht van te éénzijdig, intellectueel over-ontwikkelden, véél te weinig ingezien en aangemoedigd, zelfs door personen en vereenigingen, die zich thans toch ook meer en meer op geestelijk (spiritueel) gebied bewegen; de reeds vóórgaanden natuurlijk niet te na gesproken.

Er wordt nog veel te veel over het hoofd gezien, dat de mensch, en dus ook de maatschappij, uit drie onverbreekbaar-samenhangende deelen bestaat: lichaam, intellect en geest, die steeds op elkander inwerken en dus gelijkelijk moeten worden verzorgd. Verwaarloozing of achterzetting van één dezer drie, veroorzaakt noodzakelijk onevenwichtigheid, achteruitgang van het geheel.

De kunst, dus in de allereerste plaats de volkskunst, ligt voornamelijk in het gebied van den geest, van daar haar groote belangrijkheid, juist in dezen tijd. Dat spreekt van hart tot hart, de zetel van het geestelijke, het goddelijke in den mensch.

Hoe meer de vereenigingen, die zich op geestelijk gebied bewegen, elkander leeren waardeeren en daardoor samenwerken, hoe spoediger onze geheele wereld, dus ook de mensch, tot de toch zeker door allen gewenschten toestand van gelukkige, evenwichtigheid zal komen.

Zoo kan het bezadigd oordeel luiden van een door velerlei levens-ervaringen gerijpt verstand, al zullen andersdenkenden er onverschillig tegenover staan of het alsnog verwerpen.

Maar.... zij, die gelooven, haasten niet. Wij bevelen deze goede zaak in uw ernstige overdenking warm aan; vooral in deze dagen vóór het Kerstfeest:

„In den mensch een welbehagen!"

en:

Bezoekt de Kerstuitstalling van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag

waar menig *moci* geschenk, ook voor weinig geld te krijgen is, om aan den Kerstboom te hangen; smaakvol kunsthandwerk door inboorlingen van Nederlandsch-Indië, niet alleen met hand en hoofd, maar vooral met hun *hart*, gemaakt, dat zijn weldadigen, geluk-aanbrengenden invloed, ook in Westersche omgeving, uitoefent. Vandaar dat het voor menigeen zulk een hoogst welkom kerstgeschenk zal zijn!

Zegt het voort!

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Tariefsherziening.

De Japansche dumping-methoden worden voor de bedrijven in *Ned.-Indië* op den duur moordend. Industrieën als Dralle's zeep- en parfumfabrieken, Regnault's Verffabrieken en de Bierbrouwerijen in Indië hebben zich met protesten gericht tot de Economische Commissie en daarbij beschouwingen en berekeningen gevoegd, welke ten doel hebben aan te toonen, dat Japan inderdaad eene weloverwogen campagne voert tot vernietiging der Indische industrieën. N. h. o. van het *Soer. Hbl.* (4/11 „Tariefsherziening?" Z.) kan men veilig aannemen, dat *Japan* inderdaad met vele importartikelen *dumping* toepast. Tegen dezen Japanschen export bestaan *twee mogelijkheden: 1e.* verhooging van invoerrechten; *2e.* contingenteering. Aan het sub 2 genoemde middel kan niet worden gedacht, en wat *de verhooging van invoerrechten* betreft, deze zou fantastisch groot moeten zijn om doel te kunnen treffen. Het ligt voor de hand, dat eene fantastische verhooging zeer den indruk maakt van een strijdmaatregel tegen Japan. Dit land is zeer gevoelig voor eene bedreiging met verhooging van rechten; dit bleek in de cementkwestie, waar Japan bereid was aan de Padangsche industrie een bepaald bedrag uit te keeren naar rato der hoeveelheid ingevoerde Japansche cement. Aldus blijft verhooging van rechten, omdat zij zoo kolossaal sterk zou moeten zijn —

in sommige gevallen 100 of een paar 100 % —, een zeer riskant ondernemen, dat deze handelskwestie wel eens naar het terrein der politiek kon overbrengen. Als men weet met welk *geweldig gebrek aan geld* vrijwel de geheele bevolking in Indië heeft te kampen, vindt men zekere troost in de wetenschap, dat zij zich tenminste voor *spotprijzen* allerlei artikelen kan verschaffen. Dit geldt ook voor artikelen, welke noodig zijn voor onze eigen industrie. De thee-industrie kan thans voor een spotprijs kisten krijgen, veel goedkooper dan de Triplexfabriek in de Lampongs ze kan leveren en natuurlijk is de thee-industrie hiermee gebaat. Het is dus een factor van belang, of men consumenten in een zeer geldarm land als Ned.-Indië ter bescherming van Indische industrieën moet hinderen in het koopen van uiterst billijke artikelen. Natuurlijk is hiermee de zaak niet afgedaan. Er heeft *beredeneerde dumping* plaats, en dan heeft men te zoeken naar middelen, om deze onmogelijk te maken. Aan deze kwestie zitten groote moeilijkheden vast en belangen kruisen elkaar. *Tariefsherziening* is zeer wenschelijk, doch vereischt veel studie en voorzichtigheid in de uitvoering.

Vorstenlandsche industrie.

De Vorstenlandsche *ijzerindustrie*, voorheen een bedrijf, waarin honderden Inlanders werkzaam waren, is thans gereduceerd tot minimale proporties *(Soer. Hbl.* 2/11). De sluiting van zoovele suikerfabrieken en de import van Japansche goedkoope industrieproducten zijn oorzaak van den tegenwoordigen toestand. Daarbij komt thans het optreden eener *Japansche gieterij* te Soerabaja, die tegen doodende prijzen de op Java gevestigde ijzer- en staalindustrieën concurrentie aandoet. Het *Constructie Atelier der Vorstenlanden* was vroeger een bedrijf met meer dan *f* 1 millioen omzet per jaar en met 800 Inlandsche werkkrachten. Tal van ambachtsscholen vonden voor hare leerlingen hier een emplooi. Toen orders uit de suiker uitbleven en reparatie-werkzaamheden beperkt werden, werd er naar gestreefd andere artikelen, tot dusverre geïmporteerd, te fabriceeren. Het *Japansche* dumpingsysteem treedt echter ook hier als spelbreker op. Over *de concurrentie uit Europa* maakt men zich, wat de ijzer- en staalindustrie aangaat, niet ongerust, daar zoolang de arbeidswetgeving in Nederland, gepaard aan de opgeschroefde arbeidsloonen gehandhaafd blijven, men zeker in staat zal blijken tot het behouden van het afzetgebied op de markt in Ned.-Indië. Teneinde zooveel mogelijk het getrainde fabriekspersoneel te kunnen behouden, worden de 200 overgebleven Inheemsche werklieden in driedaagsche ploegen, dus bij toerbeurt aan het werk gehouden. Zelfs wordt de constructiewerkplaats uitgebreid, ten einde in staat te zijn zooveel mogelijk onafhankelijk te zijn van de Europeesche industrieën en steeds meer te streven naar „home-industrie". Eene voorloopige toezegging werd gedaan met betrekking tot een gedifferentieerd tarief voor het vervoer van artikelen door de Staatsspoor, waarbij producten van Ned.-Indische industrieën bevoordeeld zullen worden boven importwaren.

De Java-Afrika-Lijn.

Met ingang van 21 November zouden de schepen, varende in de Java-Mauritius-Afrika-Lijn, *van Batavia naar Bangkok en Saigon* doorloopen, ten behoeve van het vervoer van rijst en hout van deze havens naar Réunion en Afrika-havens *(De Loc.* 7/11). Hiermede wordt aan hen, die eens verandering willen aanbrengen in hun reisplannen voor *het jaarlijksch verlof*, een zeer welkome gelegenheid geboden om in korten tijd nieuwe landstreken tegen gereduceerd tarief te bereizen. De rondreis Batavia-Bangkok-Saigon-Batavia neemt niet meer dan 15 dagen uit en thuis in beslag, waarbij gelegenheid bestaat om een overlandreis van Bangkok — bekend voor haar fraaie tempels — naar Saigon te maken. Onderweg vertoeft men te *Angkor* en *Pnom Penh*, vermaard om hunne unieke tempels.

Hervatting van de Phohi-uitzendingen.

Inzake *de radio-uitzendingen naar Indië via den Phohi-zender* heeft de Minister van Waterstaat beslist dat de Phohi, K. R. O., N. C. R. V., Vara en V. P. R. O. gemachtigd worden tot uitzending; uitgesloten zijn politieke en godsdienstige propaganda. De Phohi krijgt twee derde van den zendtijd, de omroepvereenigingen elk een twaalfde. Ingesteld zal worden een commissie voor het Indische programma *(Java-Bode*, 5 en 7/11). Men zal zich herinneren, dat begin 1927 in het laboratorium der N. V. Philips te Eindhoven proeven werden genomen met een utra-kortegolf zender. Den 12den Maart 1927 werd de zender in Ned.-Indië buitengewoon goed gehoord. De Philipslaboratorium-zender P C J J verkreeg plotseling een buitengewone vermaardheid, vooral toen H. M. de Koningin en H. K. H. Prinses Juliana van dit intermediair gebruik maakten om de Overzeesche Gewesten toe te spreken. De belangstelling door P C J J gewekt, was groot genoeg om het tot stand komen van een regelmatigen omroepzender naar Indië, mogelijk te maken. Deze zender was een wonder van menschelijk vernuft. De golflengte bedroeg 16.88 M. Vooral de in de binnenlanden van Indië wonende cultuur-employé's e.a. bracht de nieuwe zender, die *Phohi* (Philips Omroep Holland-Indië) genaamd werd, de zoo noodige verstrooiing, terwijl de stem uit het Moederland velen goed deed. Den 1sten Juli 1930 werd de zender gesloten, als een uitvloeisel van het in Nederland veelomstreden zendtijdbesluit. Het zal thans alom tot groote tevredenheid stemmen, dat in Huizen, waar de zender-complexen staan opgesteld, thans weer bedrijvigheid zal gaan heerschen. *De Phohi zal den band verstevigen tusschen het Moederland en de Overzeesche Gewesten.* Nu de *Phohi* binnen korten tijd wederom in de lucht zal zijn en de *Nirom* in Indië, zoodra de palen te Tandjong Priok gereed zijn, een aanvang gaat maken met proefzenden, is het van belang of de Nirom, die contractueel aan de Phohi verbonden is, zelf zal uitzenden of de uitzending van den Phohi herbroadcasten. Van het laatste kan voorloopig geen sprake zijn, aangezien de Nirom nog geen anti-fading-ontvangst bezit. Het ligt in de bedoeling den zendtijd, welke aan de Phohi is toegewezen, te doen vullen door de A. V. R. O., welke daarvoor een vergoeding van den Phohi zal ontvangen.

Werkspoor en Britsch-Indië.

Het *Soer. Hbl.* (31/10, 2de bl. *J. G. B.)* acht het noodig de mededeelingen van den heer *G. J. Wehry* over de grootte der orders, welke „Werkspoor" in Br.-Indië boekte, aan te vullen. De firma's „Werkspoor" te Amsterdam en „Stork" te Hengelo, die sinds een half jaar een gemeenschappelijke vertegenwoordiging in *Br.-Indië* hebben voor den verkoop van hare fabricaten, ontvingen tot op heden opdracht tot levering van 3 nieuwe fabrieken en tot verbouwing van 2 fabrieken; de meeste fabrieken zijn zeer klein, vergeleken met de Java-suikerfabrieken en slechts geschikt voor een dagelijksche rietverwerking van 300—600 ton. De meeste installaties voor bestelde nieuwe suikerfabrieken worden *niet* door Hollandsche, doch door Engelsche en Belgische firma's geleverd. Het is niet prettig, dat *Ned.-Indische ex-geëmployeerden in de suiker*, thans in Britsch-Indië werkzaam zijn en hun kennis in dienst hebben gesteld van een cultuur, waardoor, zoo zij volmaakt slagen zou, een groot nadeel zou worden toegebracht aan onze Indische suiker. Maar men kan toch moeilijk verlangen, dat de employé's, die in Ned.-Indië nauwelijks een „living" vinden, elders niet een zelfde werkkring aangrijpen, waar deze hun geboden wordt. Ditzelfde geldt ook voor industrieele ondernemingen. De tijden zijn er niet naar, dat *machinefabrieken* uit égard voor koloniale belangen, aanbiedingen weigeren, welke eventueel die belangen kunnen schaden. Die belangen zouden niet gediend zijn door een niet-mededinging op bedoeld gebied in Br.-Indië van de zijde van Nederlandsche fabrikanten. Er zijn buitenlandsche kapers genoeg op de Britsch-Indische kust, die dien, hun in den schoot geworpen buit, gaarne zouden opvangen.

Cultuur-zaken worden o.a. behandeld in *De Loc.* (7/11, blz. 17 „Nederland's invoerrecht op thee") en het *Soer. Hbl. (31/10*, 2de bl. „Bittere suiker"; 31/10, 3 en 4/11 „Zuid-Sumatra-notities", *Z.*; 5/11, 2de bl. „Onze enquête in de Suiker-streken", *J. G. B.)*

Kerkelijke zaken.

Binnenkort zullen zich op kerkelijk terrein twee belangrijke gebeurtenissen afspelen: *1e.* de overgang op 1 Jan. a.s. van het zendingsonderwijs in de Minahassa naar de Indische Kerk; *2e.* de groote vergadering, welke in April 1933 te Batavia zal worden gehouden om te komen tot eene administratieve scheiding tusschen Kerk en Staat *(Java Bode*, 3/11, *Z.) De Minahassa-kwestie* is reeds van ouden datum. In genoemd gewest werden nog steeds de scholen door de Zending beheerd, en de Christelijke gemeente door de Kerk. Aanvankelijk waren er Gouvernements- en Zendingsscholen in de Minahassa, en had de Zending ook het parochie-werk. In 1912 en 1913 is het gansche onderwijs overgedragen aan de Zending. Het parochiewerk werd indertijd door de Zending aan de Kerk overgedragen, zoodat de Zending nog alleen het onderwijs behield. Het ligt in de lijn eener logische ontwikkeling, dat ook dit tenslotte van de Zending naar de Kerk moest overgaan. Voor de regeling hiervan brachten *Dr. Crommelin* en *Graaf Van Randwijck* dit jaar een bezoek aan de Minahassa; een sterke actie had zich tegen de voorgenomen overdracht ontwikkeld. Er is altijd *een nationalistisch streven naar eene eigen Minahassasche Kerk;* ook elders in de Buitengewesten komt dit tot uiting (o.a. in Amboina). Toch behoorde dit streven te blijven buiten de hangende kwestie; eerst na afbouw van de Kerkelijke constructie in de Minahassa kan immers de kwestie der reorganisatie in nationalen zin aan de orde komen. Dit werd geheel over het hoofd gezien door eene groep, die voornamelijk uit Menadoneesche onderwijzers der Zendingsscholen bestond. Het bezoek der twee heeren heeft echter succes gehad en men is tot overeenstemming gekomen. Den 1sten Jan. gaan alle Zendingsscholen over naar de Indische Kerk, die het geheele onderwijspersoneel overneemt. De Kerk zal thans de mogelijkheid tot omvorming der kerkelijke organisatie in den zin van een Minahassa-kerk met eigen karakter, in studie nemen. De bewoner der Minahassa en de Europeaan verschillen zeer sterk in levensbeschouwing en ideaal, en het is niet geheel te vermijden, dat die verschillen ook tot uiting komen in eene gereorganiseerde Kerk. Men moet, vooral hier, meer naar den naar vorm zien.

Het plan tot *financieele scheiding tusschen Kerk en Staat* is thans vrijwel vastgeloopen. Intusschen is *op administratief gebied* wel eene scheiding mogelijk, en zij wordt door de Kerk gewenscht. Het gaat er om, dat alle interne aangelegenheden der Kerk niet meer door het Gouvernement, doch door die Kerk zelve worden geregeld. Men denke aan de leden van het Kerkbestuur, die tot dusver door den Gouverneur-Generaal werden benoemd, en aan tal van andere handelingen van administratieven aard. Aan *de kerkelijke vergadering in April 1933* zal worden deelgenomen door de leden van het Kerkbestuur en afgevaardigden der geheele Indische Kerk. Komen we tot *de administratieve scheiding tusschen Kerk en Staat*, dan is eene verandering voltrokken, welke voor de Kerk van groote beteekenis is. Inzonderheid in de Koloniën handhaafde het wereldlijk Gezag zich hardnekkig in kerkzaken. Het was eene oude taak der Heeren van Zeventien: „'t voortplanten van 't Heijlige Evangelij ende Christelijcke religie in de quartieren van Indiën". De bevoegdheid dier heeren was allesomvattend: zij liep over muscaatnoten en onderwijs; peper en religie.... „Pampier, stoff tot inct, pennen, psalmboecken met nooten voor Banda....", en in den tijd der godsdienstige deining in Holland plaatste men bij den Kerkeraad zelfs „politijcque commissarissen". De „Heeren van Zeventien" gaven de instructie, bemoeiden zich met alles. Het zal dan tot 1933 hebben geduurd, vóór de administratieve band tusschen Staat en Kerk werd geslaakt.

Wij vestigen voorts de aandacht op de *Java-Bode* (7 en 8/11 „Bali", *Z.)* en het *Bat. Nwsbl.* (8/11 „Bali", *Ritman)*, betreffende de zending op Bali. In het *Soer. Hbl.* (29/10, 1, 2 en 3/11 „Bali-reis") vervolgt *Ritman* zijne artikelen over Bali.

Mr. H. s'Jacob. †

De tijding van het verscheiden van mr. H. s'Jacob is niet alleen te Batavia, maar in geheel Ned.-Indië met diep leedwezen vernomen. In 's Lands hoofdstad was mr. s'Jacob gedurende zeer vele jaren de leidende vertegenwoordiger van de handels- en bedrijfswereld, wiens aanzien en gezag steunden zoowel op zijn scherp en helder inzicht als op zijn hooge en onkreukbare persoonlijkheid. Veel verder echter strekt nog — n. h. i. van *De Loc.* (3/11, blz. 13) — de beteekenis, welke mr. s'Jacob voor geheel Ned.-Indië heeft gehad. Want met mr. s'Jacob is de groote vertegenwoordiger heengegaan van *een eigen Indisch liberalisme.* Indië verliest in mr. s'Jacob een figuur, welke in leven en werken een personificatie was van een sterk in diepgewortelde beginsel. Een beginsel, dat een tot Indische verhoudingen getransponeerd oud-liberalisme genoemd kan worden; een beginsel waarnaar Indië decennia en geslachten achtereen geregeerd werd; een beginsel echter dat, wat men er van moge zeggen, levenskrachtig genoeg was om zich aan de talrijke wisselingen van een nieuwen tijd ook in Indië aan te passen — een beginsel dan ook waarvan tot op dezen dag gansch ons bestuursstelsel en ons geheele Indische staatsbestel tot in hun diepste weefselen doordrongen zijn en blijven. De zienswijze van mr. s'Jacob was van een Indisch liberalisme, bij welks aanduiding men niet allermeest aan een partij, doch veeleer aan een méér dan politiek omvattend principe moet denken. Het principe van geleidelijke ontwikkeling dezer gewesten, van hun economischen groei maar ook van hun staatkundige en geestelijke ontplooiing, met behoud van alles wat hier aan cultuur en geloofsgoederen eigen en inheemsch is. Het principe van een geleidelijk zich emancipeerend Nederlandsch-Indië, zóó bestuurd dat de directe bemoeiing van het moederland uit, zich in de toekomst zou kunnen terugtrekken; en zóó gedacht dat daaruit zou ontstaan een land met eene bevolking waarvan, naast de Inlandsche en de Chineesche, ook de Europeesche volksgroep een permanent en hiergeworteld bestanddeel zou uitmaken. Dit beginsel staat daar voor ons, hoog en ongerept, tot op dezen dag. Indië heeft in mr. s'Jacob een zijner eerste burgers verloren. Het verloor meer. Het verloor een zijner helaas niet talrijke werkelijke dragers van een wezenlijk Indisch burgerschap in den volsten zin des woords. Zijn nagedachtenis zal in eere blijven bij allen die, ongeacht hun landaard, het behoud en de ontwikkeling van Indië zijn toegedaan.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

Bali en de zending.

Uit *Timboel* nr. 15 (October) nemen wij het volgende over, dat het oordeel der redactie over dit onderwerp weergeeft:

„Onder den titel „Een ontoelaatbaar experiment", waarschuwde de heer F. D. K. B. in „de Stuw" van 1 Sept. l.l. tegen een toelating van de Christelijke zending op Bali in het huidig tijdsgewricht, waarin zoo vele vreemde invloeden op de schoone en levende Balische cultuur inwerken. Men gunne deze invloeden den tijd om door te werken alvorens de cultuur te onderwerpen aan de prediking van een geheel anderen godsdienst, zoo betoogde de schrijver.

In het daarop volgend nr. van „de Stuw" werd in een artikel „Het eenig-toelaatbaar experiment" deze stelling krachtig, ja heftig, aangevallen door den intellectueelen leider der protestantsch-christelijke zending, Dr. Kraemer. Deze trachtte de gevaren die de Zending voor de Balische cultuur zou hebben, weg te praten en verwees den heer F. D. K. B., die natuurlijk Dr. F. D. K. Bosch, het Hoofd v. d. Oudheidk. Dienst is, naar den schadelijken invloed dien „de verwoestende touristenstroom" op de Balische cultuur uitoefent. De Zending daarentegen zou slechts verbeterend op die cultuur werken. Slechts het experiment van de toelating der Zending zou daarom toelaatbaar zijn.

Wij zijn gaarne met den geachten Zendings-beschermer en -promotor eens dat een te sterke touristenvloed

voor de Balische cultuur gevaren meebrengt. Maar wij wenschen daarom nog niet de uitdrukking „touristenvee", die Dr. Kraemer zich tegenover de groote massa der touristen veroorlooft, over te nemen.

Dr. Kraemer zal het niet onbekend zijn dat dit „touristenvee" nagenoeg uitsluitend afkomstig is uit „Christelijke" landen. Wanneer nu het gedrag van de meerderheid dier bezoekers zoo is dat het de verontwaardiging opwekt van hem die het met de cultuur ernstig meent — waarop wijst dat dan?

Hierop, dat het Christendom steeds meer in gebreke is gebleven om de Europeesche en Amerikaansche volken op hooger peil te brengen en te veredelen. De geest die de leer der Evangeliën ademt, is niet de geest die de volkeren en maatschappijen van het westen beheerscht. Maar wanneer dan een door alle partijen en richtingen geacht voorman der Christelijke Zending, een man die zich geroepen voelt het Evangelie te prediken aan alle volkeren, meent een dergelijk van heel weinig christelijke broederliefde getuigende uitdrukking als „touristenvee" voor de schapen zijner kudde te mogen gebruiken — en dit welbewust en met overleg doet — dan wijst ook dit toch wel in diezelfde richting.

Het Christendom, vooral het Protestantsche, heeft getoond in deze tijden niet in staat te zijn een eigen cultuur te scheppen of ook maar een cultuurfactor van eenige beteekenis te zijn. Het is niet in staat geweest de verschillende gebieden van leven en kunst in een harmonisch, door den godsdienst veredeld geheel te vereenigen. Er is geen Christelijke cultuur, er is een cultuur van Christelijke enkelingen. En er is cultuur buiten het Christendom om, ook cultuur tegen het Christendom in. Maar welk recht heeft dit Europeesch-Amerikaansche Christendom dan om zich te bemoeien met een cultuur als de Balische, een der weinige groote culturen op aarde die zich bijna ongerept hebben weten te handhaven als een harmonisch en levend geheel, een cultuur waarin het volk in alle onderdeelen van het leven leeft en die de bewondering van de geheele menschheid wekt, zoowel van de ernstige minnaars van godsdienst en kunst als van het „touristenvee", het tekortkomende en geestelijk uitgehongerde volk uit de Christelijke landen dat dáár een dergelijke cultuur niet vinden kan.

Zeker, de smaak dezer lieden is bedorven en zoo zullen velen van hen slechts aandacht hebben voor dingen die het wezen van de Balische cultuur niet uitmaken. Maar ook deze verschijnselen, die de bezoekers door hunne gedachten bezoedelen, zijn den onbedorven Baliërs rein. Zij mogen behouden worden van dit verkeerd geslacht dat dùs het onvermogen demonstreert van het Protestantsche Christendom om niet alleen een hooge leer te prediken, maar daarmede ook tot de meest gewone dingen van het leven te doordrenken. Zij zullen behouden worden wanneer dit verkeerd geslacht alleen als touristen het eiland betreedt. Want het ruilverkeer dat door deze bezoeken ontstaat moge weinig geestelijke waarden tot object hebben, het is in alle geval vrij. Maar de Zending!

De prediking van het Christendom zou voor de Balische Hindoe-cultuur niet gevaarlijk zijn wanneer ze geheel zuiver geschiedde. Maar een zuivere prediking van het Christendom, zonder versterking met geheel andere factoren, heeft maar zelden in dezen archipel succes gehad. De Zending bereikt hoofdzakelijk haar onloochenbare „successen" door hare hulptroepen, n.l. Europeesche wetenschap en techniek, geld en maatschappelijke voorrechten. De groote behoefte aan middelen van levensonderhoud, welstand, onderwijs en ziekenverpleging drijft de inheemsche jeugd naar de Christelijke scholen en de inheemsche zieken naar de Christelijke hospitalen en van daar, voornamelijk van de scholen, gaat de kerstening uit die ten deele met heidensch en islamietisch geld wordt betaald. De „Christen-inlanders" zien gewoonlijk met min of meer minachting op hun niet „Christelijke" broeders neer en profiteeren van hun nieuwen godsdienst veelal door geldelijk en maatschappelijk voordeel. Zij zijn de troetelkinderen; de gebieden waar kerstening massaal is geweest verheugen zich in een zeer lucratieve belangstelling van hen die over het geld beschikken.

„Zending".... desnoods, maar dan alleen prediking, zonder iets anders. Maar liever zending.... in de Christelijke landen die het zoo bitter noodig hebben. Als daar zoo weinig van een christelijken geest in te bespeuren valt, als daar slechts cultuurontaarding, geen cultuurontwikkeling waar te nemen is, met welk recht komt men dan hier onder het volk dat nog wel een edele en levende cultuur bezit?

De heer Kraemer schrijft: „ik als Zendingsman zal de eerste zijn die zich van harte verblijdt als er echte, autochthone verjongingsverschijnselen in het Balische leven voorkomen. Ik heb het recht dit te zeggen, daar dit tien jaren een leidraad van mijn optreden in Indië geweest is." De heer Kraemer doet ons in deze uitlating denken aan den wolf in schaapsvacht, ook als deze zendeling-schrijver beweert: „de zending in den zin van welbewuste en overlegde godsdienstige, moreele bewerking en omzetting van een volk beteekent niet vernietiging der Balische cultuur." Dr. Kraemer laat daar op volgen: „Evenmin integraal behoud", daarmede suggereerende dat anderen dat zouden wenschen. Wij vragen: wie wenschen dat? Wat wij niet wenschen is dat een cultuur, een alle levensgebieden omspannende, een hooge cultuur, wordt blootgesteld aan de inwerking van overmachtige invloeden van buiten, overmachtig door materieele hulpmiddelen, niet door geslotenheid en volledigheid van cultuur. Een aanval die wordt ondernomen met geen grooter gevoel van verantwoordelijkheid — aanhankelijkheid verlangen wij niet — tegenover dat wat vernietigd kan worden dan spreekt uit de woorden: ik zou mij van harte verblijden. Behoud van cultuur als toevallige bate, als bijproduct. O, wij gelooven graag dat Dr. Kraemer er op vertrouwt dat de Balische cultuur niet geheel vernietigd zal worden. Maar dat is dan zelfbedrog van onderbewust doctrinaire christelijkheid waarmee de kennis van den Javanicus in botsing moet komen.

Oneindig veel gevaarlijker dan een toevloed van profane en profaneerende touristen is een andere leer, die op onzuivere wijze tot het hart der Hindoe-Balische cultuur, zijn godsdienst, tracht door te dringen en daarvoor een geheel ander — een synthetisch? — hart in de plaats tracht te stellen. Dàt is de dood der heele Cultuur en de geestelijke en moreele dood van het volk zelf. Het Christendom, vooral het Protestantsche, heeft daarvoor geen eigen Cultuur aan te bieden.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

No. 19 van 5 November: Regeering en particuliere groot-landbouw. (Een tegenbeschouwing van de Java-bode van 1 Nov. op het artikel van 15 October Syndicaat en Planters. — Cocosstatistiek. (N.-I. blijft op de wereldmarkt een belangrijke rol spelen, welke slechts door de Philippijnen wordt overtroffen). — Vanille IV. (de bereiding). — Lanasbestrijding in de Vorstenlandsche tabak. (Uit een mededeeling van het Proefstation voor de Vorstenlandsche tabak, door dr. T. H. Thung). — W. C. N. van Gent † (In de Z.-W.-hoek v.d. Preanger overleden).

La Quinzaine Coloniale

No. 628 van 25 Nov.: Une politique de la Banane, door W. Lalande. (Onderhoud met den onderstaatssecretaris van Koloniën, Gratien Candace (Fransch Guinea, la Gaudeloupe en la Martinique hebben zich toegerust op een intensieve voortbrenging en uitvoer. Op het oogenblik heeft de Fransche banaan zich verzekerd van de Fransche markt, de plaats welke haar toekomt. En — vragen wij — wanneer kan dat van Suriname worden gezegd?)

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië

Afl. 23 van 8 November: Een nieuwe selectieve voedingsbodem voor het Cholera-onderzoek, door dr. A. Vedder en dr. W. van Dam. — Leptospirosen in Bangkinang en omgeving door Gust. A. Slot en dr. N. van der Walle (op Sumatra). — Een geval van Tropica-„Appendicites", door A. Ramall.

De Indische Gids

December: Er ging een Prins naar het Verre Oosten, door George Nypels. Een sprokkeling bij een 8-tal afbeeldingen van het platen-album dat De Bussy zal uitgeven van de reis van Prins Leopold en Prinses Astrid van België naar N.-I.) — Naar een algemeen indisch landrecht, door prof. mr. dr. H. Westra. (De beslissing of het nieuwe recht aanvaard zal worden, hangt niet af van den een of ander dessaman, maar van de leiders). — De Joode Savane in Suriname 1632(?)—1932. Opkomst, bloei en verval van het Jodendom in onze Westindische koloniën, door A. Halleman. (De schrijver begint met de privilegiën samengevat in de Receuil. M.S. 1746, welke de oud-Rabbijn J. S. Roos aanhaalt. (in de W.I. Encyclop. blz. 385). De schrijver had erbij mogen voegen, dat er in dat artikel bij staat, dat het Uitgangspunt van drie privilegiën het Engelsch Charter van 17 Aug. 1665 is, maar dat niet Engeland de eer toekomt van prioriteit in zoo liberale behandeling van Joden toen ter tijde, daar het een navolging blijkt te zijn van nog ruimere Hollandsche bepalingen van 1657 omtrent Joodsche kolonisten in Amerika. In een noot verwijst schrijver naar het geschrift: De Kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne, door F. Oudschans Dentz, dat evenwel niet is uitgegeven door de Mij. der Ned. Letterkunde te Leiden — waarvoor de lezing werd gehouden — maar in twee drukken door Menno Hertzberger. Nog merken wij op: Zekerheid wanneer de eerste Joden in Suriname zijn gekomen bestaat er niet. De eerste geboorten dateeren van 1652, terwijl het eerste huwelijk niet in 1643 is gesloten. Deze onjuistheid werd door Oudschans Dentz uitvoerig uiteengezet in het Ochtendblad C. van de N. Rott. Courant van 22 December 1927. Evenmin verrees de eerste synagoge in 1672, maar tusschen de jaren 1665 en 1671. Ook berust het archief van de Joodsche rechtbank niet meer in de Koloniale Bibliotheek te Paramaribo, maar zij werd in 1916 naar het Rijksarchief overgebracht. Aanleiding tot een jubileumartikel 1632—1932 bestaat er dus allerminst, eerder zou men kunnen schrijven over een herinnering aan den brand van het dorp op de Joden Savanne op 10 Sept. 1832, dus 100 jaren geleden. Het artikel bespreekt alleen de Joden in Suriname, zoodat de titel: Koloniën niet juist is.) — Het karakterologisch onderzoek naar de geschiktheid voor een betrekking in Indië, door H. J. Slegtenhorst. (Vervolg van een artikel in het Nov.-nummer. Zie K.W. no. 36 van 17 Nov. Thans worden verschillende „testen" medegedeeld. De N. Rott. Courant van 7 dezer Av. A. zegt daarvan:

Wanneer de schrijver zijn zin krijgt en de psychotechnisch onderlegde ambtenaar wordt aangewezen die volgens alle regelen der kunst harten en nieren der sollicitanten zal proeven, moet men hem tevens de wijsheid toebidden om de motieven van jongelieden, die een juridische, kerkelijke of paedagogische loopbaan kiezen feilloos op edelaardigheid dan wel op heerschzucht, gemakzucht, machtsbegeerte en erger te kunnen onderzoeken.

Maar het is waar: de onderzoekende ambtenaar zal, terwijl zijn slachtoffers zich in hun schriftelijken arbeid al gedeeltelijk bloot geven, hen bovendien nog ongemerkt gadeslaan en al hun bewegingen en houdingen opteekenen teneinde na raadpleging van de desbetreffende registers ook daaruit hun geheime aandriften, zwakheden, bedoelingen enz. te onthullen.

Als dat nu allemaal maar klopt!) — De omgangstaal der Chineezen in Indonesië, door Nio Joe Lan. (Het Nederlandsch schijnt in de toekomst evenveel kans te hebben als het Chineesch om de algemeene omgangstaal te worden. Men zie het artikel van dr. ir. Thung Tjeng Hiang in Chung Hwa Hui Chih van October en het K.W. van 1 Dec. no. 48). — „Selo-tigo" en de Merbaboe in tempoe-doeloe, door G. B. J. van Hoeven (het tegenwoordige plaatsje Salatiga boven Semarang).

De Indische Post

No. 45 van 5 Nov.: Onze Meening, door F. — Het kruis der leprozen. Twee brochures van dr. Mulder. Zijn geneeswijze niet verwerpelijk. De door den Volksraad gevraagde commissie. Een onderzoek naar de lichttherapie primair. Het bericht van het Bataviasch Nieuwsblad. Een onpartijdige commissie noodzakelijk. De Regeering aarzele niet.)

Het Indisch onderwijs

Op 14 Nov. is no. 1 verschenen van dit blad onder redactie van A. Roorda en F. de Korte, adres Columbusstraat 215, 's-Gravenhage. Het is het orgaan van de afd. Nederland van „Het Indisch Onderwijzers Genootschap". Thans, 28 Nov. verscheen no. 2, met een overzicht van de inleiding, gehouden voor het kommittee „Nieuw-Indië" op 5 Nov. 1932 te 's-Gravenhage.

De Indische Verlofganger

No. 18 van 2 December: Indisch Leven in de Residentie, door Melis Stoke. XIII. (De Wachtenden. De vrouwen en kinderen die den ambtenaar met verlof zijn voorgegaan en in 's-Gravenhage wachten op de komst van man en vader, soms na vele jaren.)

De Mijningenieur

No. 11 van November: Wat zijn Mijnbouwkundige Opsporingen in den zin der Indische Mijnwet, door dr. J. K. van Gelder. (De definitie volgens het 1ste lid van art. 2 der Ind. Mijnwet, zooals dat luidt na de wijziging in Staatsblad 1919 no. 4, luidt: In deze wet wordt onder opsporing of mijnbouwkundige opsporing verstaan het opzettelijk ingesteld onderzoek naar de in artikel 1 genoemde delfstoffen.) — Reorganisatie van den Dienst van den Mijnbouw, door ir. H. J. van Lohuizen. — Critische beschouwingen over een nieuwe door ir. L. H. Krol gepropageerde Kaarteeringsmethode voor de mesozoische formaties in den Ned.-Ind. Archipel en omgeving, door dr. F. Krekeler. — Een voorbeeld van Winst en Verlies van Stroomgebied door een vulkanische eruptie, door dr. ir. R. W. van Bemmelen.

Nederlandsch Indië

Afl. 4 van 15 Oct.: Urgentie-program (van de Vaderlandsche Club). — De Inlandsche Politieke Beweging, door T. (Oplevende activiteit — het „monster" — verpolitiekte studenten, Soekarno's invloed taant — de opkomende (communistische zon). — Kolonisatie in Ned.-Indië. (Het gaat hier over kolonisatie door Europeanen, die de schrijver emi-

gratie wil noemen.

Zulk een plan is niet uitvoerbaar, dan nadat gebleken zou zijn, dat de Regeering krachtig wil medewerken en het is daarom, dat de volgende stelling gegeven wordt:

De Regeering verklare dus principieel de volksverhuizing noodzakelijk en doe een beroep op de natie, zoowel in Indië als in Nederland voor de stichting van een groot Nationaal fonds, zooals het Smeroefonds, Van Heutsz-fonds, e.d.

Zij beteekent, dat de kolonisten in meer permanente en wetenschappelijke banen geleid dient te worden en niet meer als tot dusverre, beschouwd mag worden als een der correctieven op de crisisomstandigheden.)

Orgaan v. d. Ned.-Ind. Officiersvereeniging

No. 10: Uit den Pioniertijd. De vestiging van het Nederlandsche Bestuur in Z. Nias, door A. Kruisheer, IV. — De Mystiek in den Islam in Ned.-Indië, door S. — Uitstapjes in het Taalgebied van het Maleisch. II, door H. H. — 12½ jaar in de lucht, door G. J. R. (Nl. de kapiteins A. J. M. Koster, C. C. Küpfer en M. P. Pattist).

De Rijkseenheid

No. 10 van 7 Dec.: In Memoriam mr. dr. C. F. Schoch, (die op 24 Nov. onverwacht te Lorenço Marques overleed en een goed vriend van Suriname was). — Ernstige wantoestanden bij de Britsch-Indische arbeidsbevolking en loonsuitkeering, (Dr. R. B. Gupta hangt in de Indian Journal of Economics van 1931 een donker tafereel op).

De Tropische Natuur

Afl. 11 van November: Vogelbloemen, door C. C. Reynvaan en W. M. Docters van Leeuwen V. (Erythrina-soorten en de vogels, die hunne bloemen bezoeken. Met een gekleurde plaat). — Oerwoud impressies, door F. J. Nainggolan. 3 (Iets over Naja bungarus, een giftslang). — Wat leeren ons de jaarringen van djattiboomen omtrent den regenval op Java, door dr. H. P. Berlage Jr., met naschrift van F. H. Endert. — Phaonia nepenthincola Stein (een vlieg) en Toké's en bijen, door C. Franssen. — Felix viverrina, door H. C. Delsman. — De kantjil en de Orang oetan, door H. Witkamp. — Olifanten op Borneo, door. J. C. v. d. M. M. — Zwaluwentrek en Nieuwe Rafflesia-vindplaat, door C. N. A. de Voogd — Aseroë rubra, door K. Boedyn. — Nogmaals Pareba vesta Fabr., door M. A. Lieftinck.

De West-Indische Gids

December: Landbouwvoorlichting en landbouwonderwijs in Suriname, door W. E. K. baron van Lynden. (De schrijver deelt uit zijn ervaringen in Suriname een en ander mede, en toont aan, dat er in dat gewest nooit rationeel landbouwonderwijs aan klein-landbouwers gegeven werd en tevens, dat zulks zonder eenige verhooging van beteekenis der kosten met de bestaande krachten en hulpmiddelen terstond uitvoerbaar is.) — Een Staat in den Staat, door L. Junker. (De Boschnegers in Suriname. Een belangrijke bijdrage over dezen volksstam in de oerwouden van Suriname, waaromtrent nog zooveel onwetendheid heerscht. Zelfs Joest en Morton Kahn hebben onjuiste berichten over hen gegeven. De schrijver signaleert tevens een fout welke in alle geschiedboeken staat, n.l. dat de vrede met de Djoekas te Auska, een plantage aan de Surinamerivier gelegen, werd gesloten. In 1759 werd de vrede gesloten aan de Djoekakreek, een zijtak van de Marowyne). — Hoe kan Suriname's landbouw tot ontwikkeling komen?, door J. Boonacker. II. (De schrijver behandelt de teelt van bananen als cultuurmogelijkheid). — De titel Excellentie, door A. F. J. Brummer. (De schrijver vult het artikel van Oudschans Dentz in het Septembernummer aan door de mededeeling, dat in G.B. 1920 no. 10 de wnd. gouverneur een K.B. van 31 Dec. 1919, no. 113 plaatste, waarbij bepaald werd, dat de gouverneurs van Suriname en Curaçao gelijke eerbewijzen en saluten ontvangen als voor opperofficieren met den rang van Vice-admiraal is of nader zal worden voorgeschreven. Dus 6 jaren voordat de minister van koloniën bij brief van 21 Juli 1926 mededeelde, dat met ingang van 1 Aug. 1926 de gouverneurs van Suriname en Curaçao met Excellentie zouden worden betiteld. Hieruit blijkt dus, die titel Excellentie niet automatisch werd gegeven, maar een brief van den minister *noodig was*, zes jaren later. Onzes inziens had bekendmaking anders dan alleen in een brief wel degelijk het publiek mogen bereiken. Geheimzinnigheid schaadt steeds en wat meer publiceering van overheidswege is wel aan te bevelen. Dan rijst bij ons nog de vraag: Wie en welk College heeft bevoegdheid om titels te geven? Waarop berust dit recht dan? Wie weet, waarom tegenwoordig het Wilhelmus het officieele volkslied is? Waarom en waar is dit den volke bekend gemaakt? En wij gaan verder en vragen, wat is de hoofdstad van Nederland, welke is de vlag? Bestaan voor de vaststelling van de hoofdstad en het gebruik der vlag wettelijke voorschriften? Het wordt toch tijd, dat zulks onder oogen worde gezien). — Te elfder ure. Van een Aardbeving en een Loterijbriefje door Sir Reginald St. Johnston, vertaald door J. Heyligers.

BOEKENSCHOUW.

The Geology of Aruba, door J. H. Westermann (Proefschrift bij de bevordering tot doctor in de wis- en natuurkunde te Utrecht).

Handboek voor Philantropisch en Maatschappelijk werk in Nederl. Oost- en West-Indië, Soerabaja, Bur. voor sociale lectuur, Cannalaan 26, geb. f 6,—.

De Reis door den Indischen Archipel van Prins Leopold van België, Platenalbum met 250 afbeeldingen. Verschijnt bij de Bussy, Amsterdam. Bij inteekening f 15,—, daarna f 20,—.

Maandverslag van de Commissie voor den Nederlandsch-Zuid-Afrikaanschen Handel, gedagteekend November. Een nieuw beginsel in de Zuid-Afrikaansche handelspolitiek. De beschouwingen naar aanleiding van Ottawa eindigen met de woorden van J. P. Coen. „Ende desespereert niet"....!! De „ende"-citisbacil is nog niet uitgeroeid. Met dezelfde hardnekkigheid waarmede steeds anderen het de onjuiste woorden van onzen grooten voorzaat komen aandragen, bestrijden wij de onjuiste aanhaling en willen wij de juiste woorden, evenals de vorige redacteur dezer rubriek en anderen deden, onder de aandacht brengen. Wij verwijzen dienaangaande naar: het K. W. van 1 Juli 1926 no. 26, 12 Dec. 1929 no. 53, 29 Juli 1930 no. 22, 19 Nov. 1931 no. 47, en 14 Juli 1932 no. 28 en brengen nogmaals in herinnering dat Coen in zijn schip „In het Wapen van Amsterdam" heeft geschreven op 29 Sept. 1618: „Dispereert niet, ontsiet uwe vyanden niet, daer is ter wereld niet, dat ons can hinderen noch deeren, want Godt met ons is en treckt de voorgaende misslagen in geen consequentie, want daer can in Indiën wat groots verricht....".

Men zie de foto van den brief in het Stammuseum van het Alg. Ned. Verbond, Laan 34).

Beknopte Volkenkunde van Nederlandsch-Indië, door Ph. C. A. J. Quanjer. Geill. W. P. van Stockum en Zoon, Den Haag, f 2,75 (f 3,75). Het boekje behandelt geboorte, huwelijk, overlijden en godsdiensten der inheemsche bevolking, is rijk verlucht en keurig gedrukt. Het is in de eerste plaats bestemd voor hen die naar Indië gaan. Het geeft in kort bestek het voornaamste over tal van zaken, begrippen en toestanden, die met de inlandsche bevolking te maken hebben. De schrijver begint met een overzicht te geven van die volken en behandelt dan in vogelvlucht, voedsel, dranken en genotmiddelen; kleeding en sieraden; huizen, huisraad,

wapens, spelen en vermaken, tooneel, muziek en muziekinstrumenten; zang en dans; het familieleven; het geestesleven, het Hindoeïsme, het Boedhisme, het Christendom in Ned. Indië, adel, wichelen, strafrecht, grondenrecht, en tenslotte de inlandsche talen. Elk van die onderwerpen zou een boek kunnen vullen, maar de schrijver belooft niet meer dan hij geeft, heeft zich op uiterst bekwame manier gekweten van de taak, veel mee te deelen in beknopten vorm. In een inleiding van dit aanbevelenswaardige boek lezen wij: Waarom de gewoonten en gebruiken van onbeschaafde, heidensche volken afweken van de onze, daarover werd aanvankelijk niet nagedacht. Echter begon men in te zien, dat het niet alleen voor de wetenschap, doch ook in de praktijk van nut zou zijn, het maatschappelijk, huiselijk en godsdienstig leven van de primitieve natuurvolken na te gaan. Wie primitieve volken wil opwekken tot deelneming aan het wereldverkeer, of hen tot andere gedachten wil brengen, opdat allerlei barbaarsche gewoonten eens zullen verdwijnen, moet zich vooral een begrip vormen van den oorsprong en de beteekenis van al dat gene, dat in strijd is met onze Westersche opvattingen. Ook voor hen, die zich tijdelijk vestigen te midden dier volken, dan wel geroepen zijn, leiding te geven in nog achterlijke landen, is eenige kennis van land en volk onmisbaar om invloed ten goede te kunnen uitoefenen. De heer Quanjer schreef zijn boek om aan zijn landgenooten, die door werkkring of roeping naar Indië worden getrokken, de noodzakelijkste kennis aan de hand te doen.)

Suriname

Verschenen is de memorie van antwoord op het voorloopig verslag der Tweede Kamer inzake het XIde hoofdstuk der rijksbegrooting voor 1933 (departement van koloniën).

De ontwerpen tot herziening van de West-Indische regeeringsreglementen zijn, nadat de adviezen ter zake uit Suriname en Curaçao hier te lande waren ontvangen, verder gereed gemaakt. Zij zijn thans ter perse. Indiening van de wetsontwerpen bij de Kamer mag in het begin van 1933 worden tegemoet gezien.

De regeering is met de commissie-Welter van oordeel, dat onder den drang der omstandigheden moet worden gestreefd naar beperking, waar mogelijk, van de uitgaven ook ten behoeve van de gebiedsdeelen in West-Indië.

De totdusver op de militaire uitgaven voor Suriname en Curaçao toegepaste bezuiniging, is naar de meening der regeering inderdaad te verantwoorden in verband met de noodzakelijke zorg voor veiligheid en orde.

De overkomst van den gouverneur van Suriname werd wenschelijk geacht, opdat de minister met dien bewindsman mondeling overleg zou kunnen plegen omtrent onderscheidene aangelegenheden.

Terwijl de ambtsvervulling van gouverneurs van Suriname meermalen niet langer dan drie jaren heeft geduurd, is de tegenwoordige landvoogd reeds meer dan vier jaar in functie. Aangenomen mag worden, dat hij bereid zal zijn, vooralsnog de landvoogdij te blijven bekleeden.

⁂

Verschenen is 't Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1933, een staatsstuk van ruim negen kolommen, waarvan het moeilijk is in de ruimte waarover wij mogen beschikken een behoorlijk overzicht te geven. Wij constateeren dat het getuigt van onverminderde belangstelling van de Kamer voor dit noodlijdend gebiedsdeel.

Verscheidene leden vestigden er de aandacht op dat de crisis, welke de gansche wereld teistert, in Suriname wel tot zeer ernstige gevolgen heeft geleid.

Een groot deel der bevolking leeft in uiterst armoedige omstandigheden, zonder uitzicht op verbetering binnen afzienbaren tijd.

Wil van herstel sprake zijn, dan zal het moederland zich financieel meer voor Suriname moeten interesseeren, dan tot dusver het geval is geweest. Waar het in dit opzicht aan particulier initiatief tot nu toe vrijwel geheel heeft ontbroken, dient de Regeering voor te gaan in het oprichten van nieuwe ondernemingen en het stimuleeren van het particulier initiatief door het verstrekken van steun en het verleenen van dividendgaranties.

Deze leden spraken er hun teleurstelling over uit, dat de regeering nog steeds afkeerig schijnt te zijn van de instelling van een commissie, aan welke de opdracht zou zijn te verstrekken, een algemeen plan voor den economischen wederopbouw van Suriname te ontwerpen.

De noodzakelijkheid van een algemeen plan is nog onlangs betoogd in het jaarverslag van de Surinaamsche Bank, welks samensteller zonder twijfel bevoegd moet worden geacht om de behoefte van Suriname en de wenschelijkheid zoowel als de mogelijkheid van een systematisch opgezet plan van opbouw te beoordeelen.

Uit in de pers weergegeven uitingen van den Gouverneur bij diens jongste verblijf hier te lande blijkt dat ook naar diens meening de toestand van Suriname wel is te verbeteren, indien daartoe andere middelen worden gebezigd, dan tot dusverre werden aangewend.

Verscheidene dezer leden wenschten thans reeds als hun oordeel uit te spreken, dat een vermindering van de rijksbijdrage niet gewenscht is, omdat bezuiniging op de begrooting in Suriname slechts in zeer geringe mate mogelijk is.

Verscheidene leden, die de noodzakelijkheid van bezuiniging ook voor dit gebiedsdeel erkenden, verklaarden van verschillende van de bij deze begrooting voorgestelde daartoe strekkende maatregelen weinig gelukkig te achten. Met name noemden zij in dit opzicht de verlaging van de uitkeeringen aan opvoedingsgestichten, van de bijdrage voor weezenverzorging aan kerkgenootschappen en voor onderhoud van weezen van immigranten, alsmede van de bijdragen aan particuliere inrichtingen tot afzondering en verpleging van melaatschen.

Verscheidene leden hadden ernstig bezwaar tegen de bezuinigingen, welke met betrekking tot het onderwijs worden voorgesteld.

Dezelfde leden gaven blijk van hun instemming met het feit, dat aan het aanvankelijke voornemen tot het splitsen van de schoolbevolking in twee groepen, van welke de eene 's ochtends, de andere 's middags onderwijs zou ontvangen, geen gevolg is gegeven.

Tegen het opvoeren van de leeftijdsgrens voor toelating tot de fröbelklasse meenden sommige leden bezwaar te moeten maken.

Eenige leden waren onaangenaam getroffen door de drastische verlaging van de loonen der onder contract werkende Javaansche immigranten. Gaarne zou men omtrent deze kwestie volledig worden ingelicht.

De belangstelling van verscheidene leden was gewekt door persberichten omtrent goudvondsten van bijzondere waarde. Gaarne zouden deze leden te dezer zake nadere inlichtingen ontvangen.

Eenige leden hadden vernomen, dat Britsch-Indiërs klagen dat de arbeidsbeurs weigert hen in te schrijven en dat zij ook niet worden aangenomen bij de waterleidingswerken en bij den aanleg en het onderhoud van wegen.

Opgemerkt werd, dat in den laatsten tijd herhaaldelijk door Britsch-Indiërs en Mohammedanen de wensch is uitgesproken, dat, daar de geestelijke voorgangers van de Christenen en de Israëlieten een bezoldiging ten laste van 's Lands middelen ontvangen, een zoodanige bezoldiging ook aan de evengenoemde bevolkingsgroepen zal worden toegelegd.

Gevraagd werd, welk standpunt de Regeering te dezer zake inneemt.

Verscheidene leden verzochten te mogen worden ingelicht omtrent den stand der onderhandelingen met Engeland in zake de grens tusschen Suriname en Demerara.

Gevraagd werd, of het juist is, dat, terwijl van overheidswege moeite wordt gedaan, den uitvoer van paalhout uit Suriname te bevorderen, voor de fundeering van een watertoren aldaar paalhout is ingevoerd. Mocht zulks inderdaad het geval zijn, dan zou men gaarne vernemen, wat dan van deze handelwijze de reden is.

⁂

In een nota van wijziging van het elfde hoofdstuk (Koloniën) der begrooting voor het jaar 1933 deelt minister De Graaff mede, dat, behalve dat de — in het wetsontwerp op drie millioen gulden geraamde — bijdrage aan de geldmiddelen van Suriname, blijkens de sedert ingediende ontwerp-begrooting van Suriname voor 1933 op een eenigszins lager bedrag gesteld zou kunnen worden, daarnevens extra heffingen ter tijdelijke versterking van de Surinaamsche middelen tot stand gekomen zijn. Een en ander heeft ten gevolge, dat de raming van de rijksbijdrage voor 1933 tot *f* 2.727.273 kan worden verminderd.

⁂

„De West" van 8 Nov. schrijft:

„De gouvernements-secretaris meldt ons:

Hierbij heb ik de eer U mede te deelen dat blijkens een van den Minister van Koloniën ontvangen telegraphisch bericht Gouverneur Rutgers het verzoek deed aan het Surinaamsche Steuncomité te willen mededeelen dat door hem ten behoeve van de kindervoeding zijn ontvangen: van H. M. de Koningin vijf honderd gulden, van H. M. de Koningin-Moeder twee honderd gulden en van H. K. H. Prinses Juliana een honderd gulden, welke bedragen door de Surinaamsche Bank zullen worden overgemaakt."

⁂

In hetzelfde nummer lezen wij dat een Russische kunstschilder, de heer Daniel Vassilieff, die in de West-Indiën verscheidene olieverfschilderijen heeft vervaardigd, in Suriname vertoeft. Vóór zijn vertrek organiseert hij een tentoonstelling, die voor het publiek kosteloos toegankelijk is.

⁂

Op de vergadering van de Koloniale Staten op 3 November heeft, bij de rondvraag, Dr. del Prado er de aandacht op gevestigd dat de eerste proefverscheping van bacoven niet onder de gunstigste condities heeft plaatsgehad. Dit is een zaak van zoo groot belang, dat het dringend noodig is daaraan de volle aandacht te geven.

„De West" van 4 November geeft een overzicht van die eerste proefverscheping, dat eindigt met deze verzachting:

„Het is wel jammer dat alzoo deze eerste zending min of meer pech heeft gehad."

⁂

Nagekomen Berichten.

Goudaanvoer in grammen van Januari t/m. September 1932 en 1931, ontleend aan *„De West"* van 4 Nov.

	1932	1931
Marowijne	23954	17650
Lawa	7900	1657
Commewijne	2034	—
Suriname	120851	53777
Saramacca	40705	19812
Coppename	1302	—
Corantijn	124	—
Totaal	197880	92896

Curaçao

Voorzitter van den Kolonialen raad.

Naar wij vernemen, zou de heer Ed. Lausberg het voornemen hebben te kennen gegeven, met Jan. 1933 als voorzitter van den Kolonialen raad heen te gaan. Wij wachten de officieele bevestiging van dit bericht af.

Kamer van Koophandel.

Bij de laatste verkiezing van leden moet druk gestemd zijn. Cijfers zagen wij nog niet. De heeren Ecker, Kies en Maduro zijn herkozen, en gekozen is in de plaats van wijlen den heer D. de Marchena jr., de heer E. M. Curiel.

Regeeringsreglement.

De Memorie van Antwoord op het hoofdstuk Koloniën der staatsbegrooting, brengt het bericht, dat het ontwerp tot herziening van het regeeringsreglement voor Curaçao ter perse is, en indiening ervan in het begin van 1933 waarschijnlijk is.

De mariniers.

Uit hetzelfde stuk blijkt, dat opheffing van het detachement mariniers in Curaçao niet in de bedoeling ligt. De regeering acht voor de beveiliging van Curaçao handhaving op geringere sterkte noodzakelijk.

Uit den Verren Vreemde

Een zeer bijzondere uitgave.

Er is een zeer bijzonder werk verschenen. Bijzonder door zijn inhoud, bijzonder door den vervaardiger. Prins Leopold en prinses Astrid, het Belgische kroonprinsen paar, hebben twee maal een reis naar Nederlandsch-Indië gemaakt. Eerst van November 1928 tot Juni 1929, uit en thuis te Brussel, met Insulinde als eenige reisdoel, dan van Januari tot Juni 1932, met Siam, Indochina, de Philippijnen als een ouze Oost op het programma. Zij reisden als graaf en gravin de Rethy, met klein gevolg. Den eersten keer behoorde prof. dr. V. van Straelen tot het gezelschap, die de verzamelde wetenschappelijke gegevens verwerkt tot een omvangrijke publicatie. De prins en de prinses hebben zelf vele foto's genomen, die de indrukken van de tochten vastleggen.

Prins Leopold heeft de firma J. H. de Bussy

gelegenheid gegeven om een keuze-uitgave van door den prins genomen foto's het licht te doen zien. Z.K.H. heeft er zelf een voorwoord voor geschreven. Bij de 265 platen is met enkele woorden telkens de beteekenis vermeld. *Alles* wat in „De reis door den Indischen Archipel van Prins Leopold van België" als tekst voorkomt is in 5 talen gesteld: Nederlandsch, Fransch, Engelsch, Zweedsch, Duitsch.

De platen zijn van afwisselende grootte. Er zijn er van 16 op 23 c.M.; de groote zijn 't talrijkst; enkele kleine zijn van ± 7 op 10 c.M.

Zij zijn ook zeer afwisselend van onderwerp. Toch komt duidelijk een voorkeur tot uiting voor indrukwekkende natuur en voor volkstypen. Voor feesten, voor mondaine verpoozing, voor opschikvertooning, voor datgeen wat men in de musea als ethnographica uitgestald vindt, vraagt de prins weinig aandacht. Maar kijkjes op een woest woudgedeelte, op een machtig watertafereel, op weinig bezochte volkstypes worden in velerlei schakeeringen weergegeven. Van Batavia geen paleizen, maar interessante hoekjes. Van Djocja en Solo geen serimpis, maar een gezicht op vlakten en bergen. Van de cultures niet de fabrieken, maar 't gewas te velde. Van Bali fragmenten van mooie monumenten, maar toch weer meer over levend land en volk.

Hier en daar ook de inwerking van het nieuwste en modernste: Tandjong Priok, de groote Fokkereendekker, maar als belangstellende reizigers waren de hooge bezoekers toch meer in hun element, waar zij in Borneo, Celebes, de Molukken, Nieuw-Guinea het ongerepte Indië opzochten en waar zij in Sumatra door het woeste berg- en bosch-land trokken.

Het kroonprinsenpaar heeft zich in de gekozen platen volstrekt niet op den voorgrond geplaatst, het wil Indië laten zien, zooals het onzen Archipel bewonderd heeft, het wil niet zichzelf laten zien. Toch zijn er platen waarop graaf en gravin de Rethy zeer aardig uitkomen. De prins heeft tijdens zijn eerste reis in Nieuw-Guinea met prof. van Straelen, tijdens de tweede reis naar Midden-Borneo met den controleur B.B. tochten gemaakt, waarop de prinses en het overige gezelschap hem niet kon volgen, ook hiervan getuigen sprekende opnamen.

Enkele foto's, die een bijzonder onderwerp weergeven, zijn een reusachtige pareloester (Aroe-eilanden), het overblijfsel van het stoomschip „Berauw", door de Krakatau-uitbarsting ver in het bosch gedreven (Z.-Sumatra), de Rafflesia, de grootste bloem ter aarde (Z.-Sumatra), de aap als klapper-plukker (Padangsche bovenlanden), een detachement marechaussee in de Gajoelanden, olifanten in Atjeh, open stalacieten-grot in Atjeh.

Past deze mededeeling in deze rubriek van het K. W.? Als het prinsenpaar mocht besluiten ook een album te laten maken van foto's opgenomen tijdens de reis in Malakka, Siam, Indochina en de Philippijnen zou een vermelding daarvan zeker meer tot onze rubriek behooren. Maar vergeten wij nooit, bij alles wat de reizen van graaf en gravin de Rethy betreft, dat zij ook de troonopvolgers zijn van het koninklijk paar der souvereinen over het groote Kongo-gebied. Er zijn groote verschillen tusschen den Archipel van 1000 eilanden en het vaste binnenland van Afrika, met slechts één nauwe toegang tot de zee, maar er zijn toch ook genoeg punten van overeenkomst voor de tropische landen bij ons en bij hen gelegen tusschen dezelfde breedtegraden (± 7° 30 N.B. en 12° Z.B.), met wedijverende gelijke cultures, met vergelijkbare toestanden bij de bevolking, om aan te nemen dat hij, die zich de toekomstige koning over Kongo weet, die de Kongo bereisd en bestudeerd heeft, de Nederlandsche gewesten overzee niet alleen als liefhebber van natuurschoon heeft bezocht. Als koloniseerende mogendheid heeft Nederland een wereldnaam en is België nog in zijn leertijd, Nederland brengt ook voor zijn koloniale staatkunde de theorie van de open deur in toepassing. Ook in dit opzicht wil het den vreemde tot voorbeeld zijn. Het ziet gaarne dat anderen het goede willen overnemen, anderen volken ten goede.

Hebben prins Leopold en prinses Astrid in Indië iets geleerd dat het volk van Centraal-Afrika ten beste kan komen, dan zijn hunne reizen naar Indië ons daarom temeer welkom geweest, maar dan mag een vermelding van het verschenen album zich ook in de rubriek over den verren vreemde op haar plaats vinden.

De prijs? 15 gulden bij inteekening, 20 gulden nadien. De uitvoering in prachtband is overeenkomstig het bijzondere van het geheel.

*) Rokin 60-62, Amsterdam C.

Wees vlijtig bij uw werk, maar niet „razend" teenen trappen. Te veel ambitie kan den indruk vlijtig, want dan kunt ge licht op iemands anders wekken, dat ge tekort schiet in bekwaamheid en dit op die manier tracht te bedekken. Vlijt dient te worden aangewend, in combinatie met één andere eigenschap. — intelligentie. (De Zakenwereld).

Ingezonden

Boekverspreiding door het Alg. Ned. Verbond.

Sint Nicolaas ligt achter den rug en Kerstmis breekt weldra aan. En velen worden dan gelukkig gemaakt met een of ander boekwerk. Vooral de kinderen krijgen in die dagen veel boeken ten geschenke.

Het is dan de tijd om de boekenkast eens na te zien en op te ruimen. De oude, gelezen boeken moeten, vooral bij de kinderboeken is dit het geval, weer plaats maken voor de pas ontvangen geschenken.

Hebt gij een bestemming voor de op te ruimen boeken? Lezers en lezeressen, vergeet de afdeeling Boekverspreiding van het A.N.V. dan niet. Ondanks de slechte tijden of eigenlijk door de slechte tijden, groeit het werk der Boekverspreiding.

De verzending van een groote hoeveelheid leesstof naar onze landgenooten in den vreemde en naar onze stamgenooten in Vlaanderen en Zuid-Afrika, gaat onverminderd voort. Ook helpen wij het crisis-comité om de ontspanningslokalen van de werkloozen van leesstof te voorzien. Er is dus veel noodig, boeken, zoowel als tijdschriften.

En wat de kinderboeken betreft, daarnaar is den laatsten tijd groote vraag geweest. Er zijn er honderden ingepakt en verzonden en de planken vertoonen bedenkelijke open ruimten.

In de maand December rekenen wij dus op een goede aanvulling. Ons adres is bekend. Brengt uw boeken naar Laan 34 of bel ons op (telefoonnummer 112508) om ze te laten halen. Zij, die in Voorburg wonen kunnen ze bezorgen bij den heer F. Schoof, Vijverhof 8, aldaar, terwijl de inwoners van Wassenaar ze kunnen doen bezorgen bij mevrouw A. Bremer—Buekers, Duinvoetlaan 12, Park de Kieviet, die voor doorzending aan ons boekenhuis zorg dragen.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.
Leider.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling Groningen e. o.

Dinsdag 20 Dec. a.s. des n.m. ten 8¼ ure, zal de heer J. Sibinga Mulder te Bussum voor het Kon. Aardrijksk. Genootschap in het Concerthuis te Groningen een lezing houden, toegelicht door lichtbeelden, over: „De tuin van Allah; de groote Woestijn".

Leden van „Oost en West" vrijen toegang.

J. FEITSMA, Secr.

Afdeeling Nijmegen.

Leden en begunstigers(sters) worden verzocht, ook al ter besparing van kosten voor de Afdeeling, de door hen voor 1933 verschuldigde contributie, vóór 15 Jan. a.s. te willen overmaken aan ondergeteekende. Daarna zullen kwitanties worden rondgezonden.

L. RÖPCKE,
Penningmeester v. d. Afd. Nijmegen.
Driehuizerweg 84. Postgiro 64870.

Onze derde voordrachtavond.

De derde voordrachtavond van de serie, die de Afdeeling dit seizoen denkt te geven, had den 24 November l.l. plaats in den foyer van de kleine zaal van het Concertgebouw „De Vereeniging". Als spreker trad op mr. dr. P. H. W. G. van den Helm, met het onderwerp: „Suriname als vrije volksplanting".

Suriname is voor het grootste deel van ons volk een terra incognita, meestal zelfs niet meer dan een naam. Er zijn fundamenteele verschillen tusschen de veroveringen van de Oost en die van de West. Vond men in de Oost reeds een dichte bevolking, geregeerd door eigen vorsten, een volk met een eigen kunst en eigen cultuur, in West-Indië daarentegen trof men zoo goed als geheel wildernis, met slechts een klein aantal Indianen, als rondzwervende Nomaden, zonder eenige beschaving levende in dit gebied. Van af den eersten steen af moest alles opgebouwd worden door de eerste kolonisten, die in 1650 in Suriname kwamen, deze kolonisten waren Engelschen uit Barbados; waren bannelingen, die om hunne royalistische gevoelens door de toenmalige Engelsche Regeering uit hun land werden gezet; het waren zeer beschaafde menschen die in Suriname zeer goed werk hebben geleverd. In 1664 kwam een karavaan Israëlieten te Suriname. Het waren oorspronkelijk Spaansche Joden die via Portugal naar Brazilië togen om te ontkomen aan de vervolgingen waaraan zij in eigen land blootstonden. Het bewind in Brazilië werd gevoerd door Joan Maurits van Nassau, bijgenaamd den „Braziliaan". Ook aan dit bewind in Brazilië kwam een einde en toen hij vertrokken was, togen de Joden, die het onder het Hollandsche bewind veel en veel beter gehad hadden dan waar ook, naar Suriname. Na den tweeden Engelschen oorlog kwam Suriname aan Nederland, dat hiervoor Nieuw Amsterdam, het tegenwoordige New York, aan Engeland afstond. Er vormde zich een vereeniging „de West-Indische Compagnie" genaamd, die op haar beurt het bewind overdroeg aan „de Geoctroyeerde Societeit" van Suriname. Het is het begin geweest van den achteruitgang van de kolonie, men moest zich hulpkrachten zien te verschaffen die men vond door den aankoop van slaven die steeds in grootere getale noodig waren en zoo snel toenamen dat tenslotte slechts enkele procenten blanken aanwezig waren. Er kwam echter eene opleving in 1750 toen de koffiecultuur een groote vlucht nam. Te groote uitgaven werden gedaan, er werd als het ware met geld gesmeten en het gevolg was dat de zaak totaal mis liep. Toen werd ook nog de slavernij opgeheven als gevolg waarvan de negers niet meer wilden werken. Er moesten dus andere werkkrachten worden geïmporteerd en zoo zien wij allerlei andere rassen: Hindoes, Javanen, enz., als werkkrachten het land binnen komen. De moeilijkheden waarmede de Regeering te kampen heeft zijn zeer velen en het zal heel wat zeemanschap vereischen dit scheepje in veilige haven te brengen. Na de pauze werden door spreker lichtbeelden vertoond, die het gesprokene nader verduidelijkten en tevens een blik gunden op het leven en de ontwikkeling der bewoners van dit zoo mooie land.

Een hartelijk applaus van de aanwezigen dankte spreker voor zijn zeer interessante voordracht en deed de heer Burger, voorzitter der afdeeling, bij zijn slotwoord in hartelijke bewoordingen uitkomen het belangrijke en leerrijke van deze met zooveel kennis van zaken gehouden voordracht.

R.

Onze vierde voordrachtavond.

De heer Johan Koning hield op 8 December l.l. in de kleine zaal van het „Concertgebouw de Vereeniging" voor onze afdeeling een voordracht over „Merkwaardige vertellingen uit het zedeleven der inheemsche rassen".

Het tegenwoordige bestuur van Nederlandsch Indië streeft meer dan vroeger naar een begrijpen van de Inlandsche bevolking, overtuigd als zij is van het feit dat, als men den Inlander wil begrijpen, het in de eerste plaats noodig is in zijn gemoedsleven door te dringen, de onderlinge goede verstandhouding wordt daardoor ten zeerste, tusschen de verschillende rassen bevorderd. Het is uiteraard noodzakelijk dat voor dit begrijpen van de inheemsche bevolking studie noodig is van haar zeden en gewoonten. Weet hij, waarom een bepaalde handeling plaats grijpt, dan is de Europeaan in staat ten opzichte hiervan het juiste standpunt in te nemen, zoodat hij door zijn handelwijze de bevolking niet tegen zich inneemt.

Het geloof bij de Inlanders, dat de aarde bevolkt is met vele geesten, goede en kwade, en met talrijke goden en halfgoden is wel een der voornaamste aanleidingen tot de vele ceremoniën die men onder hen aantreft. In verband met het geloof aan de geesten, staat ook het geloof aan het bestaan van een zielestof. Na den dood leeft de zielestof, die ieder mensch heeft, voort in de geesten, met wie derhalve rekening dient te worden gehouden.

Spreker behandelde daarna uitvoerig de verschillende gewoonten en gebruiken die een rol spelen bij verloving, huwelijk en begrafenis.

Bij eene verloving b.v. speelt de bruidschat al een heel groote rol en bestaat meestal in geld of in goederen van waarde. Men moet dit dus min of meer opvatten als een „koopsom". Is deze som groot genoeg, dan keurt de vader van het meisje de verloving goed. In sommige deelen van den archipel komen bij de huwelijksgebruiken de schaking voor, die weer aanleiding geeft tot een zeer ingewikkelde reeks van handelingen. Ook bij begrafenissen komen vele gebruiken te pas. De zielen der overledenen spelen hierbij een groote rol, deze kunnen het n.l. de achterblijvenden zeer lastig maken en is het dus zaak deze zielen zoo goed mogelijk tevreden te stellen ten einde hen gunstig te stemmen. Nu zijn er natuurlijk evenals in het leven goede en slechte zielen zooals men goede en slechte menschen heeft en nu is het zaak met de zielen van die slechte menschen die alle eigenschappen en gewoonten dier overledenen behouden op slimme wijze te werk te gaan, zij moeten om den tuin geleid worden en wel zoo handig dat zij later den weg naar de familieleden niet meer weten terug te vinden.

Een serie mooie lichtbeelden verduidelijkte het gesproken woord en deed dan ook duidelijk uitkomen, welk een invloed het geloof aan al die geesten heeft op de dagelijksche bezigheden der Inlanders, die er angstvallig voor moeten waken ook maar iets te doen of te laten dat de geesten zou kunnen verstoren.

De heer Burger, voorzitter der afdeeling vertolkte namens de aanwezigen den dank van allen voor de boeiende, door mooie lichtbeelden verduidelijkte voordracht, de aanwezigen ondersteunden deze woorden van den voorzitter met een hartelijk applaus.

R.

Afdeeling Apeldoorn.

In de afgeloopen week verloor de afdeeling twee leden door overlijden. Op 9 December overleed een van onze oudste leden, de heer *J. H. Steghers H.J.zn.* Zoolang als de afdeeling bestaat is hij lid geweest. Hij bewoog zich op allerlei maatschappelijk gebied — was van tal van vereenigingen voorzitter of secretaris of bestuurslid. O.m. was hij 40 jaar bestuurslid van de Oranjever-

eeniging. Zijn werk is gewaardeerd met benoeming tot ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Maandagmiddag is hij onder overgroote belangstelling teraarde besteld.

Een dag daarna overleed de heer *M. van Wijhe Ezn.*, wethouder van onderwijs, eveneens lid van onze afdeeling. Ook hij had zitting in besturen van allerlei instellingen. Ook hij is onderscheiden met het ridderschap van de Orde van Oranje Nassau. Van de afdeeling Oost en West was hij nog niet zoo lang lid en zijn langdurige ziekte heeft hem belet veel te doen. Maar toch toonde hij, voor zoover hem dat nog mogelijk was, belangstelling voor ons streven.

Het is een weemoedige week voor onze afdeeling. Van die heengingen, blijft voor ons de eerbiedige herinnering aan hun persoon en hun werk.

Voor het bestuur,
De secretaris J. C. BAARS.

Het was verleden Woensdag voor onze afdeeling een goede en mooie avond, toen Overste A. Pimentel een voordacht hield over de Apokajan Dajaks. Onze gezellige „Bordelaise"-zaal was vol — de voordracht was juist wat we voor „O. en W." moeten hebben: Spreker vertelde met liefde over het volk, welks belangen zes jaar aan hem toevertrouwd zijn geweest. De belangstelling in de medegebrachte keur-collectie ethnografica, was vóór de lezing en in de pauze buitengewoon levendig. Met genoegen zien wij op dezen avond terug.

Woensdag 21 December en 25 Januari: dr. W. G. N. v. d. Sleen over Suriname en de A.B.C.-eilanden; met stilstaande en bewegende beelden.

Met 't oog op den laatsten datum herinneren we er nog eens aan, dat de leden hun contributiekaart 1932 nog niet weg doen.

In Februari zullen we waarschijnlijk onze jaarvergadering houden, waarop we de leden mogelijk op een nieuwe film zullen kunnen vergasten bij wijze van toespijs.

Intusschen zal 't het bestuur zeer aangenaam zijn, dat men eigener beweging per giro de contributie doet overschrijven. Tot Maart zijn er nog f 100.— noodig.

Voor den cursus over de West is 't aantal deelnemers de 100 gepasseerd. Er zijn nog 20 kaarten beschikbaar. Wie neemt die?

De secretaris-penningmeester,
J. C. BAARS.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Lezing met lichtbeelden op Donderdag 15 December 1932, te 20 uur, in het Geografisch Instituut der Rijksuniversiteit, Drift 21, Utrecht. Spreker prof. dr. J. G. Sleeswijk, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool. Onderwerp: Land en Volk in Suriname en Curaçao.

HET BESTUUR.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0,25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellemund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

VAN DE REDACTIE.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische Postadministratie heeft het retourvliegtuig „Kwartel" van den Holland—Indië dienst 245 K.G. 435 Gr. post aan boord, bestemd voor Nederland.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

H. F. J. Pothast, fungeerend contr. bij het B. B., W. de Zwijgerlaan 77, Den Haag; R. Pas, ass.-res. van Soerakarta, Koekoeklaan 1, Den Haag; H. Bokhorst, ir. 2e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B. O. W., p. a. A. N. Kruikemeijer, Catrinastraat 13, Meppel; L. B. Mennes, contr. 1e kl. B. B., Thomsonlaan 13, Den Haag; A. M. Schoevers, accountant bij de Centrale Kas, Ned. Handel Mij., Den Haag; J. E. Zegelaar, verificateur der belastingen in Suriname, Waverstraat 95III, Amsterdam (Z.); mevr. A. B. Stoltenborgh, geb. Scheemaker, onderwijzeres bij het O. W. L. O., p.a. F. Stoltenborgh, Groenestraat 37, Nijmegen; M. F. Henckens, R. K. geestelijke van den 2en rang met den titel van pastoor te Malang, Carmelietenklooster, Oss (N.-Br.); Sj. F. Arendse, Mulo-onderw. „Heihofje", Veldweg C. 250, Hattem G.; H. Visscher, Mulo-onderw., Hoogstraat 11, Zwolle; H. Massier, landmeter 3e kl., Kon. Hortenselaan 61, Apeldoorn; D. Schermers, adsp. contr. B. B., Pr. Hendriklaan 35, Zeist; H. J. Pels, tijd. wnd. techn. ambt., 1e kl., bij den P. T. T.-dienst, Kernstraat 19, Leiden: W. Reijseger, accountant 3e kl. bij den Gouv. Accountantsdienst, Rijnkade 5, Utrecht; A. F. Smits, adj.-contr. van de Belastingen, pension Fliers, Regentesselaan 26, Den Haag; J. Ch. W. van Royen, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Bilderdijkstraat 68bis, Utrecht.

Met Pensioen.

W. A. C. Ilgen, res., tijd. ter besch. van den Gouv van Midden-Java, Amberboomstraat 19, Den Haag; R. C. Zwaan, schoolhoofd O.W.L.O., te Buitenzorg, Jul. van Stolberglaan 86, Den Haag; F. A. E. Laceulle, resp. van Japara-Rembang, Vivienstraat 98, Den Haag; J. F. G. Maurer, werktuigk. electr. ambt. bij den dienst van den Mijnbouw, Poste Restante, Hilversum.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.
NIEMANDSLAND.

In de hoofdrollen:

Ernst Deutsch	Duitschland
Renée Stobrawa	Duitschland

Vijf menschen worden door het Noodlot over de wereld verspreid... en zij ontmoeten elkaar, om hun gemeenschappelijk noodlot te deelen....

Deze vijf menschen van verschillende rassen en verschillende nationaliteiten worden door het uitbreken van den oorlog uit hun dagelijksch, vreedzaam bestaan gerukt.... Mobilisatie!... Oorlogsverklaring! Oorlog!... Rumoer, tumult in alle steden, in alle straten van de wereld. De aarde wordt een slachtveld. Prikkeldraad, explosies, handgranaten, kanonnen, machinegeweren, massa-graven....

......Als een graf ligt onder de aarde een verlaten, verweerde schuilplaats tusschen de vijandelijke linies. Niemandsland! Weer een granaat. Door de geweldige explosie vallen twee menschen verdoofd in de schuilplaats. Een Duitscher en een Franschman. Als zij tot bewustzijn komen, zien zij elkaar vragend aan... en begrijpen elkaar niet... dan hooren zij gesteun, en verschrift kijken zij om.... zij zijn wel vijanden, maar op dit oogenblik hebben zij iets belangrijkers om aan te denken. Zij naderen den hoek, waar het gesteun vandaan komt en vinden dan een halfnaakte man... hij kan niet spreken en ook niet hooren. Door een granaatschok is hij doofstom geworden....

Onder het geknetter van het trommelvuur kruipt boven de schuilplaats, tusschen lijken en prikkeldraad door, een neger, die een verwonde Engelschman meesleept. Het gelukt hem den ingang van de verlaten schuilplaats te bereiken, waar hij met zijn last dekking kan vinden. Zij, die zich in de schuilplaats bevinden, grijpen als op commando naar hun geweren, gereed om zich te verdedigen. De neger steekt zijn handen op en doordat hij door zijn voormalig beroep van international artist meerdere talen spreekt, kan hij zich verstaanbaar maken. „Een oogenblikje", zegt hij. „Ik ben neger jij Duitscher, jij Franschman, jij Engelschman... wij zijn geen vijanden meer, maar vrienden".... en daarboven woedt de oorlog voort.....

Het moordend vuur gaat zwijgen. Opengereten ligt daar de gewonde aarde... overdekt met slijk en bloed. Nu komen deze vijf menschen te voorschijn uit Niemandsland, uit het stukje land, waar vrede werd geboren en zij worden in de omgewoelde aarde steeds grooter tegen de horizon.... dan bewegen zij zich voort.... alles vernietigend, wat den Vrede belemmert......!

Mutatie-staat.

Wegens ongesteldheid van den administrateur verschijnt de Mutatiestaat van deze week in het volgende nummer.